

SVETOVNA VERSTVA

POVZETO PO

ŠOLSKA ENCIKLOPEDIJA

SVETOVNA VERSTVA

SUSAN MEREDITH

KAJ JE VERA?

Kaj je pravzaprav vera in zakaj je del življenja toliko ljudi? V vsej zgodovini in po vsem svetu so ljudje verjeli, da obstaja nekaj več kot zgolj fizični svet, ki se zaznava s čutili. Celo takrat, kadar razmišljate ali čustvujete, uporabljate možgane, ki so del fizičnega sveta. Verni ljudje verjamejo, da obstaja nekaj posebnega, kar daje njihovem življenju vsebino in smisel. Verjamejo, da je to posebno prav tako resnično kot fizični svet; verniki so prepričani, da je to posebno celo bolj resnično kot fizični svet, zato ga včasih imenujejo končna ali popolna resničnost.

Duhovna razsežnost

Ta druga resničnost je duhovna, ne fizična. O njej je težko govoriti, ker je ni mogoče spoznati po običajni poti, kot npr. znanstvena dejstva. Verni ljudje pravijo, da idejo duha lahko občutijo, čeprav je ne morejo opisati. Duh je to, kar daje nečemu notranje bistvo in določen značaj. V starih časih so opisovali duha kot iskro ali dih, ki daje življenje. Vse, kar pomaga ljudem, da se približajo duhovnemu svetu, velja za posvečeno oziroma sveto in se obravnava z velikim spoštovanjem.

Poskus opredelitve

V nekaterih jezikih, npr. v indijskih, besede za religijo dolgo časa sploh niso poznali. Vera je bila tako povezana z življenjem, da posebna beseda zanjo ni bila potrebna. Tudi danes je za besedo religija težko najti opredelitev, ki

bi bila splošno sprejemljiva. Kljub temu je nekaj pojmov, ki so skupni vsem veram.

Najvišja sila

Religija največkrat vključuje spoštovanje in čaščenje višje, nevidne sile, ki naj bi ustvarila svet in ga zdaj tudi nadzoruje. To višjo silo včasih imenujejo Absolutno. V nekaterih religijah je to neosebna sila, drugih bolj osebna, imenovana Bog, na katerega se ljudje obračajo po pomoč in vodstvo. Nekateri religije imajo več bogov. Večina religij uči, da najvišje sile ni mogoče opisati in je zato ne upodablja. Judje niti ne izgovarjajo imena svojega Boga na glas, ker je tako svet; njegovo ime pišejo v skrajšani obliki (YHWH).

Duša

V mnogih religijah verujejo, da imajo ljudje in včasih tudi živali neke vrste notranjo iskro, ki je ločena od telesa in razuma ter se enači s prej opisanim duhom. Pogosto se imenuje duh ali duša. Ta velja za najpomembnejši del človekovega bitja, saj ga vodi k Absolutnemu, in je neumrljiva.

Pomembna vprašanja

Religije sprašujejo in skušajo odgovoriti na nekatera pomembna vprašanja: Zakaj je bil ustvarjen svet? Kako naj ljudje živijo? Zakaj je toliko trpljenja? Kaj je po smrti? Judje, kristjani in muslimani imajo podobno pripoved o stvarjenju: Bog je ustvaril svet in iz prsti naredil prvega moža Adama ter prvo ženo Evo. Adam in Eva sta živela v raj, toda Bog ju je izgnal na Zemljo in jima namenil težko življenje, ker nista bila poslušna in sta zaužila sad s prepovedanega drevesa. Nobenega odgovora na pomembna vprašanja, ki jih postavljajo religije, ni mogoče dokazati in ga preizkusiti z razumom; kdor sprašuje, mora verjeti oziroma zaupati odgovoru. Slovenska beseda za religijo je vera.

Pravila za vedenje

Beseda religija izvira iz latinske religio in pomeni obveza ali dolžnost. Religije zahtevajo od svojih vernikov, da se ravnajo po določenih smernicah in pravilih. Mnogo vernikov verjame, da je postavil pravila vedenja Bog, zato jih je treba brezpogojno izpolnjevati. Drugi menijo, da je treba pravila prilagajati času in razmeram, v katerih živijo. Večina religij npr. uči, da je človekovo življenje sveto. Nekateri verski voditelji nasprotujejo uporabi kontracepcije za načrtovanje družine, mnogi drugi pa mislijo, da je kontracepcija dobra, posebno zato, ker je svet danes prenaseljen.

Kako se rešimo trpljenja?

Religije ugotavljajo, da svet in ljudje na njem niso popolni in so zato vir trpljenja. Mnogo jih uči, da bodo ljudje, ki verujejo in izpolnjujejo verske nauke, rešeni svojih grehov in jim bo prizaneseno trpljenje po smrti, kajti združili se bodo z Absolutnim. To pogosto imenujejo odrešenje in osvoboditev. Nekateri vere učijo, da je osvoboditev mogoča že na tem svetu.

Svete knjige

Verski spisi se imenujejo svete knjige in verniki jim izkazujejo veliko spoštovanje, posebno kadar mislijo, da jih je poslal sam Bog. Taka neposredna sporočila imenujemo razodetje.

Razlaga svetih knjig

Ljudje, ki verjamejo, da je vsaka beseda svete knjige prišla neposredno od Boga in je zato nespremenljiva ter večna, se imenujejo konservativci, tradicionalisti ali fundamentalisti. Nekateri mislijo, da je sveta knjiga sicer od Boga, vendar čutijo, da je treba pri njenem razumevanju upoštevati tudi družbene razmere v času nastanka, nazore in osebnost pisca. Te ljudi včasih imenujemo liberalce. Kristjani se razhajajo v svojih mnenjih glede ženskega duhovništva. Tradicionalisti dokazujejo, da svete knjige dopuščajo le moške duhovnike. Liberalci pa pravijo, da za to ni dokazov.

Duhovniki

Mnoge religije imajo duhovnike, izvajalce javnih opravil, kot je vodenje bogoslužja. Lahko tudi usmerjajo ljudi v duhovni svet; v nekaterih religijah delujejo kot nekak vezni člen med ljudmi in Bogom ter obratno.

Bogoslužje

Pri bogoslužju se izkazuje spoštovanje Bogu ali bogovom. Verniki se pogosto srečujejo, da bi pokazali čustva občudovanja, veselja in hvaležnosti, ki jih navdajajo. Kadar so srečanja v obliki obreda, se ta pogosto imenuje služba božja. Z udeležbo pri obredu ljudje izražajo svojo vero. Pokrivanje glave kot znamenje ponižnosti in enakosti z drugimi verniki, klečanje in priklanjanje, ki izkazujeta spoštovanje do Boga, so običajni bogoslužni obredi. Nekateri religije, običajno tiste, ki so nastale v vročih, prašnih deželah, zahtevajo umivanje in sezuvanje.

Molitev in meditacija

Pri religijah z osebnim Bogom sestoji molitev iz čaščenja, zahvaljevanja ter prošnje za pomoč in vodenje zase ali za druge. Molitev je lahko tudi v obliki meditacije. Z njo želi človek doseči notranji mir, tako da so odstranjene vse ovire za razumevanje. Pri molitvi in meditaciji se pogosto uporabljajo pripomočki za koncentracijo. V mnogih religijah so to molek, sveče kadilo.

Pomembni življenjski dogodki

Religije pogosto slavijo pomembne dogodke v življenju, kot so rojstvo, polnoletnost, poroka in smrt, da bi spodbujali ljudi k razmišljanju o vsebini in smislu življenja ter pomagali posameznikom premostiti spremembe v življenju. Obstaja tudi upanje, da bo do teh ljudi vsemogočna sila bolj milostna.

Redovniki in redovnice

V mnogih religijah so skupine ljudi, ki se ravnaajo po drugačnih, strožjih pravilih vedenja. Moški (menihi) in ženske (nune) živijo v samostanih, ločeno od preostalega sveta. Ne poročajo se in ne opravljajo običajnega dela. Pogosto jim je prepovedan vsak stik z denarjem. Nekateri živijo v molitvi in meditaciji, drugi se ukvarjajo z dobrotelostjo. Redovniki in redovnice se izogibajo nečimrnosti, z načinom oblačenja izpričujejo svoje preprosto, skromno življenje in enakost z vsemi drugimi.

Praznovanja

Verska praznovanja pogosto slavijo posebne dogodke iz zgodovine religije, kot so rojstvo ali smrt kakega vodje. Slavijo tudi pomembne pojave v naravi, npr. pomlad in čas žetve. Praznovanja, ki so vsako leto ob določenem času, vernike spominjajo na vero in ti se združujejo, da bi se zahvalili za vse, kar jim je dragoceno.

Sveti kraji

Verniki si želijo obiskovati kraje, ker menijo, da imajo duhovno vrednost, saj so se tam pogosto odigrali pomembni verski dogodki. Jeruzalem v Izraelu je sveto mesto za jude, kristjane in muslimane, čeprav iz različnih zgodovinskih vzrokov. Potovanje v svete kraje se imenuje romanje. Če je romanje naporno, naj bi še bolj utrdilo človekovo vero.

Namen religije

Verni ljudje čutijo, da je tisto, v kar verujejo, resnično. Po mnenju raziskovalcev religij imajo vere v družbi pomembno vlogo, naj so resnične

ali ne. Nekateri pravijo, da so bile religije nekoč koristne za osmišljanje človekovih doživetij, zdaj pa te naloge ne opravljajo več, ker obstajajo znanstvene razlage za stvari, ki so bile prej nerazumljive. Drugi menijo, da se znanost in religija ne izključujeta. Znanstveniki, ki preučujejo življenje ljudi v najstarejših družbenih skupnostih, imajo religijo za silo, ki je povezovala skupnosti, saj je vsem članom predpisovala enaka pravila vedenja in enak način razumevanja sveta. Psihologi raziskujejo vlogo religije pri zmanjševanju strahu, saj v njej ljudje dobivajo oporo, ki je zunaj njih samih. Nekateri menijo, da je to primeren način spopadanja z življenjskimi težavami; drugi pa, da religija preprečuje, da bi ljudje postali samozavestni in zaupali v lastne sposobnosti, ter jih odvrča od soočanja s kruto resničnostjo. Danes mnogo ljudi zanima način, kako vere uporabljajo zgodbe, simbole in umetnost, da bi dale dogodkom globlji pomen.

Prihodnost religije

Čeprav v bogatih, razvitih deželah mogoče religije upadajo, pa je na splošno na svetu zanimanje za religijo vedno večje. Nekateri menijo, da je nova religija bogatejših dežel potrošništvo, saj ljudje vidijo smisel življenja v denarju, s katerim lahko kupijo vedno več zanje pomembnih materialnih dobrin. Napovedujejo, da bo končno prišlo do preobrata od materialističnega nazora k bolj duhovnim vrednotam religije.

Druga stališča

Ljudi, ki ne verjamejo v obstoj nadnaravne sile, imenujemo ateiste. Agnostiki pravijo, da ni mogoče ugotoviti, ali Bog obstaja, saj za to ni dokazov. Zaradi tega se jim ne zdi vredno graditi življenja na nejasnem verovanju. Humanisti verjamejo, da je človek dovolj sposoben, da se bo razvijal, napredoval in gradil srečnejši, pravičnejši in varnejši svet.

VPLIV RELIGIJE

Religija je bila močna sila v razvoju različnih svetovnih kultur. Marsikje ima še vedno velik vpliv. Celo v zahodnih družbah, v katerih mnogo ljudi ne čuti nobenega odnosa do religije, ima ta še vedno nekaj vpliva. Tako so npr. mnoga krščanska praznovanja razglašena za državne praznike; marsikje so tudi proti odpiranju trgovin ob nedeljah, saj je to krščanski sveti dan. Nekateri neverujoči menijo, da ima vera na družbe prej slab kot dober vpliv, saj lahko povzroča tudi vojne. Mnogo vernikov pa bi dokazovalo, da niso imele slabega vpliva verske ideje, temveč način, kako so jih ljudje na oblasti

nepravilno razlagali in zlorabljali za svoje koristi. Včasih so vprašanja, ki so videti verska, pravzaprav rasistična, oboja pa so povezana s politiko.

Religija in država

V preteklosti so bile družbe pogosto organizirane po verskih načelih. Beseda hierarhija pomeni razvrščanje ljudi po njihovi duhovni veljavi. V Evropi so se kralji in kraljice sklicevali, da vladajo po "božjem pravu": bili so zastopniki Boga na zemlji. Na Japonskem so cesarji trdili, da so potomci sončne kraljice Amaterasu, in podložniki so jih vse do leta 1946 tako tudi častili. V nekaterih deželah, npr. v Iranu, so še vedno na oblasti verski voditelji in mnoge imajo uradno državno religijo, ki vpliva na vidike življenja, kot so pravo ter vzgoja in izobraževanje. Britanija npr. ima krščansko vero za državno, zato je v državnih šolah krščanska molitev obvezna; ZDA nimajo državne religije in šole ne skrbijo za versko izobraževanje.

Moč

Verski voditelji so včasih zlorabljali svojo moč, prav tako kot tudi drugi voditelji. Če voditelji trdijo, da zastopajo Boga, so lahko ljudje preveč prestrašeni, da bi se jim upirali. Ljudi so včasih zastraševali k poslušnosti z grožnjami o posmrtnem trpljenju. Krščanski voditelji so posebno v srednjem veku izrabljali verovanje ljudi, ki pravi, da bodo obsojeni na večno trpljenje v peklenškem ognju.

Reformatorji

Moč religije so res včasih zlorabljali, vendar je bilo tudi mnogo gibanj in posameznikov, ki so jih religije navdihovale, da so poskušali spreminjati stvari na bolje. V prvi polovici 20. st. se je Mahatma Gandhi bojeval proti rasizmu, za pravice revnih in za osamosvojitve Indije izpod britanske oblasti. Pri doseganju svojih ciljev se je vztrajno izogibal nasilju, kar je bilo v skladu z njegovim močnim hindujskim verovanjem. Mnogo dobrih del so napravili verniki, ki čutijo dolžnost, da pomagajo človeku v stiski. Veliko dobroteljskih organizacij je nastalo na verski podlagi, npr. Oxfam (krščanska) in Muslimanska pomoč. Verskim dobroteljskim organizacijam je pogosto omogočeno delovanje na področjih, ki so prepovedana za druge, npr. na vojnih območjih. Pripadniki islama se čutijo poklicani pomagati revežem tako, da vsako leto darujejo del svojega zaslužka.

Vojne

Vladarji so pogosto spodbujali podložnike k vojnem, s tem da so podžigali njihova verska čustva, čeprav je bil njihov osnovni nagib želja po večji politični moči. Primer za to so križarske vojne. Do konca 13. st. so

krščanske vojske odhajale na oborožena romanja. Zavzele naj bi Palestino (današnji Izrael), kristjanom znano kot Sveta dežela, ker se je tam rodil Jezus. Čeprav so se ta oborožena romanja imenovala križarske oziroma svete vojne, so bile hkrati tudi zavojevalne proti muslimanskim Turkom, ki so v tem času vladali v Palestini. Nekatere vere učijo, da nobene vojne ni mogoče opravičiti in da ni stvari, za katero naj bi se bojevali z orožjem. Ta nazor se imenuje pacifizem. Pacifistična religija je npr. džainizem; prav take so tudi nekatere budistične, hindujske in krščanske ločine, npr. kvekerji in Jehovove priče.

Preganjanje

Včasih preganjajo pripadnike kake religije samo zato, ker jih je malo in nimajo velike moči. Pripadniki drugih skupin smešijo njihovo vero, ne da bi jih razumeli, in jim naprtijo odgovornost za stvari, ki gredo v družbi narobe. Tak odnos sprejemajo tudi vladarji, saj odvrta kritiko od njihovih neuspehov. Pogosto so verski predsodki povezani z rasizmom. Ko je v srednjem veku judovsko ljudstvo živelo razseljeno po različnih delih Evrope, je postalo tarča predsodkov. Njihovo preganjanje je doseglo vrh s holokavstom v 2. svetovni vojni.

Ločevanje

Nekatere verske skupine raje živijo ločeno od drugih, ker hočejo ohraniti svojo tradicijo neokrnjeno. To je zaradi spoštovanja določenih življenjskih pravil, ki so napisana v svetih knjigah, in zaradi strahu pred preganjanjem. Amiši npr. so ločina krščanskih fundamentalistov v Severni Ameriki, ki živi preprosto, ločeno od preostale družbe, upoštevajoč stroga pravila. Tako nočejo sodelovati pri upravljanju države in zavračajo moderno tehnologijo kot zlo. V večini religij so posamezna področja življenja, ki jih njeni pripadniki ohranjajo ločeno od drugih. Skoraj vse religije želijo, da se njihovi pripadniki poročajo med seboj.

Ženske

Danes se v religijah mnogo razpravlja o vlogi žensk. Zgodovinsko, gledano mnoge religije ženskam niso priznavale visokega položaja in so jih izključevale iz verskega življenja. To pa večinoma zato, ker ženske niso imele primerne položaja v družbah, v katerih so religije nastale. Čeprav se je tako gledanje v družbi na splošno spremenilo, se nazadnjaške verske smeri še vedno upirajo, ker menijo, da izvirajo nekatera izročila od Boga. V Savdski Arabiji, ki je strogo muslimanska država, ženskam ni dovoljeno voziti avtomobilov, čeprav to ni prepovedano v islamskih svetih knjigah, saj ob njihovem nastanku avtomobilov še ni bilo.

Vzgoja in izobraževanje

Skoraj vse religije poudarjajo potrebo po vzgoji in izobraževanju ter se čutijo poklicane, da ju podpirajo. V preteklosti so duhovniki učili ljudi brati in pisati, da bi lahko sami prebirali svete knjige. Včasih se zatira znanje, ki bi škodovalo verovanju. Italijanski znanstvenik Galileo Galilei je v 17. st. zagovarjal nazor, da se Zemlja vrti okrog Sonca in ne obratno. Krščanska oblast v Italiji ga je prisilila, da je javno preklical te trditve, sicer bi ga mučili; bali so se, da bi ljudje nehali verovati, če bi vedeli, da Zemlja ni središče sveta, kot naj bi jih učilo Sveto pismo.

Umetnost

Mnoge verske misli so težko razumljive in abstraktne, zato so jih ljudje poskušali izraziti v umetniških delih skupaj s čustvi, ki so jih navdihovala. V muzejih je zdaj veliko umetnin, ki so bile prvotno namenjene verskemu navdihovanju; naredili so jih umetniki, ki jih je plačala Cerkev. Preden so bili ljudje dovolj izobraženi, da so znali brati, so bile slike in kipi edini način, s katerim so poučevali osnovne verske nauke.

Glasba in ples

Večina religij uči, da je najbolj uspešno tisto čaščenje, ki vključuje vernika kot celoto, torej njegovo telo in dušo; to je pripeljalo do skladanja in izvajanja verske glasbe in do posebnih obrednih plesov. Glasba omogoča ustvarjanje razpoloženja, v katerem lahko ljudje občutijo in izražajo svoja čustva, kot sta spoštovanje in veselje. Glasba in ples lahko pripovedujeta zgodbe in sta lahko sredstvo, ki z ritmičnimi glasovi in zibanjem omogoča vstop v zamaknjeno stanje meditacije. Nekateri verske skupine ne odobravajo glasbe in plesa, ker mislijo, da taki telesni užitki odvrčajo od duhovnosti.

Arhitektura

Skoraj vsaka religija ima za opravljanje bogoslužja posebne stavbe, ki naj bi bile čim lepše in tako vredne verovanja, spodbujale naj bi čaščenje in duhovno razmišljanje. Skupnosti prispevajo denar ali delovno silo za izgradnjo take stavbe. Bogastvo in dosežki gradbenikov, ki so jih v preteklosti uporabljali za zidavo svetišč, so presenetljivi, če upoštevamo, da so bile tedanje družbe tehnično mnogo manj razvite od današnjih. Svetišče je pogosto postalo središče vsega mesta ali vasi.

Širjenje religij

Nekatere religije menijo, da je njihova naloga s pridiganjem ali z zgledom spreobračati v svojo vero. Islam je nastal v začetku 7. st.; širil se je tako naglo in daleč, da se naslednjih šest stoletij imenuje zlata doba islama. Evropski krščanski misijonarji (njihova naloga je bila spreobračanje poganov) so začeli množično delovati v Južni in Srednji Ameriki v 16. st., Afriki in Aziji pa v 18. st. Bili so učitelji, skrbeli so za zdravstvo, vendar je bil njihov glavni namen spreobračanje v krščansko vero. V zadnjih letih se je povečalo zanimanje ljudi iz zahodnega sveta za vzhodne religije, kot sta budizem in hinduizem. Te vere so prinesli v zahodne države predvsem mladi, ki so potovali po Vzhodu. Gibanje Hare Krišna se imenuje hindujska skupina v zahodnem svetu. Njeni pripadniki verujejo, da pride do duhovnega prebujenja s čaščenjem boga, ki ga imenujejo Krišna, in častijo ga z meditacijami, monotonim verskim petjem in plesom. Zaobljubijo se, da bodo postali vegetarijanci in ne bodo kadili, uživali alkohola, čaja in kave. Pripadnike tega gibanja lahko pogosto vidimo v skupinah na mestnih ulicah Zahoda. Moški nosijo halje, pogosto imajo obrite glave v znak vdanosti duhovnemu svetu in ne stvarnemu. Ženske nosijo sarije. Gibanje je znano tudi kot Mednarodna družba za zavedanje Krišne (International Society for Krishna Consciousness - ISKCON).

Ločine in kulti

Ločina je skupina, ki se je odcepila od priznane religije. Kult je poseben bogoslužni obred. Vse večje religije so se začele kot ločine ali kulti, toda obe besedi se sedaj uporabljata v slabšalnem pomenu, ker mnogo ljudi meni, da so nekatere sodobne ločine in kulti škodljivi. Nekateri psihologi mislijo, da se take skupine obračajo na ljudi, ki se počutijo zapostavljene in nesrečne. Ti, pogosto mladi ljudje, pričakujejo, da jim bosta ločina oziroma kult izpolnila pričakovanja o smislu življenja in pripadnosti skupini. Na žalost postanejo včasih tako privrženi skupini, da naredijo vse, kar od njih zahteva vodja, pretrgajo celo vse vezi z družino. Za take vrste kult pogosto velja združitevna Cerkev. Članom dajejo šaljiv vzdevek moonies (moony prismuknjen, zbeگان) po njihovem voditelju Sun Myung Moonu.

HINDUIZEM

Hinduizem je najstarejša religija, ki izvira vsaj iz leta 2000 pr. n. š. Kot lahko sklepamo že po imenu, je hinduizem nastal in se širil v glavnem v Indiji. Danes je na svetu nad 500 milijonov hindujcev.

Nastanek hinduizma

Nastanek hinduizma se povezuje s starodavno kulturo, ki je cvetela v dolini Inda med 3500 in 1500 pr. n. š. Ta kultura se je končala približno v času, ko je v Indijo vdrlo nomadsko pleme, imenovano Arijci. Hinduizem se je razvil iz verovanja obeh teh ljudstev. Vse naše vedenje o Arijcih izvira iz zbirke himen, ki se imenujejo Vede. Kar nam je znano o veri ljudstva iz doline Inda, izvira iz najdb v mestih Harappa in Mohendžo-Daro.

Raznolikost religij

Hinduizem je zelo raznolika religija, razvijala se je dolgo časa in ni imela enega samega utemeljitelja. To raznolikost ponazarja naslednja zgodba. V Deželi slepih se je pojavila skrivnostna žival. Kralj je poslal svoje dvorjane, da bi jo raziskali. Počakali so, da je zaspala, potem so se je previdno dotaknili. "Kot stena je," je rekel mož, ki se je dotaknil slonovega trupa. "Kot kopje je," je rekel tisti, ki se je dotaknil oklov. "Kot pahljača" (uho). "Kot drevo" (noga). "Kot kača" (rilec). "Kot vrh"(rep). Seveda so vsi slepi opisovali dele iste stvari. Prav tako se lahko včasih zdi, da se različne vrste hinduizma toliko ločijo druga od druge, kot da so nekaj čisto različnega. Vendar pa je za mnoge hindujce pod vso to raznolikostjo ena sama nespremenljiva resničnost. Imenuje se brahman.

Osvoboditev

Osvoboditev iz kroga reinkarnacije in trpljenja (glej zgoraj) se imenuje mokša. Mokša se doseže samo, če se neznanje nadomesti z modrostjo. Tisto kar ljudi odvrača od tega, se imenuje maja. Maja je nagib, da se stvari vidijo narobe. O tem pripoveduje tale zgodba: Neki moški je mislil, da je videl v svoji sobi kačo. Ker je bil preveč prestrašen, si je ni ogledal od blizu, temveč se je hotel hitro rešiti in posvariti druge. Če bi si kačo ogledal, bi bil našel le nenevaren zvitek vrvi. Ko ljudje gledajo svet, jim ne uspe spoznati bistva, ki je skrito v njem. Za mnoge hindujce sta edina resnična stvar brahman in atman. Vse drugo je utvara.

Brahman

Brahman je popolna, nespremenljiva, končna resničnost, ki po verovanju hindujcev obstaja nad pojavi navadnega sveta. Nekateri hindujci vidijo v brahmanu Boga, drugi brezosebno moč, ki se ne da opisati. Legenda pripoveduje, da je modrec skušal razložiti sinu, kaj je brahman, tako da mu je rekel, naj strese sol v vodo in jo nato spet vzame ven. Seveda se je sol raztopila in sin je ni mogel pobrati. Nato ga je oče poučil, da je navzočnost brahmana na svetu podobna soli v vodi - neviden je, a povsod navzoč.

Atman

Hinduizem uči, da ima vsak človek dušo, ki se imenuje atman. Mnogi hindujci imajo atman (svoje notranje bistvo) za del brahmana (Absolutnega). Za nekatere atman ni del brahmana, atman in brahman sta istovetna - sta eno in isto.

Rojstvo, smrt in ponovno rojstvo

Hindujci verujejo, da živa bitja nimajo le enega življenja, ampak so vpeti v večni krog življenja, smrti in ponovnega rojstva. Ta krožni tok življenja se imenuje samsara. Tujka za ponovno rojstvo je reinkarnacija. Samsaro imajo za utrudljivo ter nesmiselno in hindujci upajo, da se bodo končno tudi osvobodili.

Karma

Sila, ki vrti kolo življenja, se imenuje karma. Nanaša se na dela, ki jih je posameznik opravljal v svojem življenju. Dobro dejanje človeku omogoči boljše ponovno rojstvo, slabemu dejanju pa sledi slabše. Človek se lahko reinkarnira v žival. Potem si bo mnogo težje pridobil modrost, ki je potrebna, da ubeži samsari.

Številni bogovi

Hinduizem pozna več tisoč bogov. Hindujci verujejo, da se v vseh izraža brahman. Vendar je za mnogo hindujcev samo čaščenje bogov bolj pomembno kot težko razumljiva misel o brahmanu. Ključni položaj zavzemajo boginje, vendar ne le kot žene bogov, temveč zaradi lastne veljave. Pogosto jih imajo za ustvarjalno moč in energijo.

Ustvarjanje in ponovno ustvarjanje

Glavna hindujska bogova sta Višnu in Šiva; sta dva od treh bogov, ki naj bi bili odgovorni za ustvarjanje, ohranjanje in uničevanje sveta. Ta krog sprememb naj bi se ponavljal v neskončnost. Višnu ohranja, Šiva uničuje, znan pa je tudi kot osvoboditelj, saj omogoča ponovno ustvarjanje. Brahma je stvaritelj in najmanj pomemben od teh treh bogov (ne smemo ga zamenjati z brahmanom).

Višnu

Višnu ima deset utelešenj ali avatarjev. To je deset oblik, v katerih se pojavlja na Zemlji posebno takrat, kadar grozi nesreča. Najpomembnejša avatarja sta sedmi in osmi, t.j. Rama in Krišna, ki sta bogova, pomembna zaradi lastne veljave. Deseti in zadnji avatar, Kalki, se še ni pojavil. Pravijo, da se bo Višnu pojavil v tej obliki ob koncu naše dobe, da bi uničil zlo in

obnovil red. Včasih gledajo hindujci na utemeljitelje drugih ver kot na Višnujeva utelešenja, kar naj bi bili Buda, Jezus in Mohamed.

Rama

Rama in njegova žena Sita sta vzor moškega in ženskega vedenja. Priljubljena zgodba pripoveduje, kako je demonski kralj Ravana ugrabil Sito in jo odpeljal v svojo trdnjavo v Šrilanki. Rama jo je rešil s pomočjo boga opice, imenovanega Hanuman.

Krišna

Krišna je verjetno najbolj priljubljen bog. Številne zgodbe poudarjajo njegovo nagajivo naravo v mladosti, posebno, ko je bil kravji pastir. Krišnova najljubša kravja pastirica se je imenovala Radha. Zgodba o njuni ljubezni je vzor vernikom, kako naj se predajajo svojemu bogu. Po hindujskem verovanju so krave svete in jih človek ne sme ubijati za hrano. Mogoče imajo tak odnos do njih zato, ker so zelo koristne, saj dajejo mleko, maslo in gnoj, ki se uporablja za kurivo.

Šiva

Šiva, uničevalec in osvoboditelj, je pogosto upodobljen v kipih kot bog plesa (Nataradža). Šiva združuje moške in ženske lastnosti.

Ganeša

Ganeša je pomembno vendar manjše božanstvo hinduizma. Je sin Šive in njegove žene Parvati; pogosto se nanj obračajo v začetku kakega novega velikega dejanja; npr. če gredo na potovanje, ker mislijo, da odstranjuje ovire.

Parvati, Durga, Kali

Te tri boginje se povezujejo s Šivo. Parvati je lepa in nežna žena, ki dopolnjuje sočutni del Šivove narave. Durga in še posebno Kali sta divji in mogočni: dopolnjujeta Šivovo bolj uničevalno stran narave. Nedostopna Durga pobija demone z mečem. Kali je znana kot uničevalka zla.

Dolžnost

Hindujci skušajo živeti v skladu z dharmo, moralnim zakonom, ki vodi človekovo življenje. Njegove dolžnosti so določene s položajem posameznika v družbi in njegovim življenjskim obdobjem.

Položaj v družbi

Hindujske svete knjige poznajo štiri družbene skupine, imenovane varne. Prva skupina: duhovniki in učitelji, ki se imenujejo brahmani; druga skupina: vladarji in vojaki; tretja skupina: trgovci; četrta skupina: delavci. Vsaka skupina ima svoja pravila vedenja. V preteklosti je bilo nekaj nejasnosti med verskim pojmovanjem varn in političnim pojmovanjem sistema kast. Sistem kast je delil ljudi na tisoče različnih skupin; nekatere od njih so bile zapostavljene. To je zdaj v Indiji nezakonito.

Štiri življenjska obdobja

Štiri stopnje življenja, ki so opisane v svetih knjigah, so: učno, družinsko, puščavniško in končno obdobje potujočega svetega moža, ki se je osvobodil družinskega življenja in lastnine ter živi samo od beračenja. Zadnje obdobje je usmerjeno le k enemu cilju, iskanju združitve z brahmanom. Ta štiri obdobja so zgled za človekovo življenje, ki pa ni vedno uresničljiv.

Joga

V hinduizmu so štiri glavne vrste joge. Vsakdo si izbere tisto, ki najbolj ustreza njegovi starosti in značaju. Karma joga je joga dela. Izvajajo jo osebe, ki si prizadevajo za izpolnitev dharme. Bhakti joga je joga ljubezni. Pomeni popolno predanost v ljubezni in molitvi svojemu bogu. Džnana joga je joga spoznanja in vključuje učenje. Radža joga je joga razuma in je najvišja, kraljevska joga. Vključuje uporabo tehnik duševnega samoobvladovanja in meditacijo.

Templji

Čeprav je v Indiji mnogo templjev, jih hindujci obiskujejo le ob praznikih in slavnostih. Drugače se udeležujejo obredov le po lastni želji. Za hindujce, ki živijo v zahodnih državah, so templji postali pomembnejši, saj se tam sestajajo in skupaj molijo.

Molitev

Molitev poteka v glavnem doma in združuje vso družino. Središče čaščenja je oltar, kot je prikazan na spodnji sliki. Vsak posameznik se sam odloča, kateri bog ali boginja je zanj pomemben, to pa je odvisno od družinskega okolja in kraja odraščanja pa tudi od osebne izbire. Nekateri hindujci uporabljajo podobe bogov, da lažje osredotočijo svoje misli od individualnega boga na brahmana. Na oltarju so predmeti, ki ustrezajo petim čutom: vidu, sluhu, vonju, okusu in tipu. Z njihovo pomočjo naj bi se vernik popolnoma predal molitvi.

Reka Ganges

Ganges je sveta reka in prav tako še mnogo drugih rek v Indiji. Po upepelitvi trupla pogosto raztresejo pepel po reki, ki je tudi pomemben romarski kraj.

Prazniki

Divali se povezuje z boginjo Lakšmi in se praznuje ob hindujskem novem letu novembra. Divali je praznik luči. Svetloba pomeni znanje. Povsod so prižgane svetilke in sveče, ljudje si izmenjujejo darila in voščilnice. Vsakoletno praznovanje dasehra obuja spomin na Ramovo zmago nad Ravano. V plesih in igrah pripovedujejo o pomembnih trenutkih iz življenja Rame in Site. Ob pomladanskem praznovanju holiju slavijo Krišnove norčije, ki jih je zbijal s kravjimi pastircami. Prirejajo sprevode, prižigajo kresove, posipajo se z barvastim praškom in drug drugega polivajo z vodo.

Svete knjige

Vse knjige, ki bodo tu omenjene, so pisane v sanskrtu, jeziku starodavne Indije. Ker je od tedaj preteklo že veliko časa, nihče ne ve natančno, kdaj so nastale. Vse pa so bile napisane pr. n. š.; pisanje nekaterih je trajalo več stoletij. Preden so bile Vede zapisane, so se stolet a širile z ustnim izročilom. Najstarejša in najsvetejša Veda je Rigveda, ki vsebuje več kot tisoč slavospevov. Upanišade sestojijo iz filozofskih naukov o brahmanu in boju za dosego mokše. Dogodivščine Rame in Site so opisane v Ramajani, to pomeni v zgodbi Ramovega življenja. Mahabharata z več kot 100 000 verzi je verjetno najdaljša pesnitev na svetu. Pripoveduje zgodbo o dveh vojskujočih se vladarskih družinah. Najbolj znan in priljubljen del te epske pesnitve je Bhagavadgita.

JUDOVSTVO

Judovstvo je vera Judov, ki živijo po vsem svetu, a imajo vendar skupno zgodovino. V nasprotju z drugimi religijami so Judje že z rojstvom postali pripadniki svoje vere. Vsakdo, ki ima judovsko mater, velja za juda, čeprav se ne udeležuje judovskih verskih obredov. Skoraj polovica vseh Judov na svetu (vseh je približno 14 milijonov) živi v Združenih državah Amerike, četrtnina v Izraelu in četrtnina v Evropi.

Bog

Zgodovina Judov je stara 4000 let; v začetku so bili nomadsko ljudstvo, imenovano Hebrejci, in so živeli na ozemlju današnjega Bližnjega vzhoda. Eden od Hebrejcev, Abraham, velja za očeta njihove vere, ker se je zavzemal za njerio osrednjo misel - vero v enega samega Boga. Sosednja ljudstva so častila več bogov.

Izvoljeno ljudstvo

Judje verujejo, da jih je Bog izbral za posebno ljudstvo in sklenil z Abrahamom zavezo. Abraham in njegova žena Sara sta se žalostila, ker nista imela otroka. Neke noči je Abraham slišal Boga, ki mu je govoril, naj se ne žalosti: imel bo toliko potomcev, kot je zvezd na nebu, in živeli bodo v svoji obljubljeni deželi. Kmalu po tem se mu je rodil sin Izak. Izakov sin se je imenoval Jakob ali Izrael in Abrahamovi potomci so postali znani kot Izraelci. (Judovska navada obrezovanja izvira iz Abrahamovih časov in je znamenje, da je deček njegov potomec.) Po zavezi je Bog obljubil, da bo skrbel za Izraelce, oni pa mu morajo biti pokorni.

Izhod iz Egipta

Leta 1250 pr. n. š. so Izraelci pobegnili iz egiptovskega suženjstva. Ta izhod, imenovan eksodus, je zelo pomemben za zgodovino judovstva. Pravijo, da se je to zgodilo takole. Bog je izbral Mojzesa, da izprosi pri egiptovskem faraonu za Izraelce svobodo. Ker je zavrnil njegovo prošnjo, je Bog poslal različne nadloge, da bi faraon popustil. Deseta in zadnja nadloga je bila najstrašnejša. Neke noči so pomrli vsi najstarejši egipčanski sinovi, izraelski pa so bili obvarovani. Faraon je popustil. Izraelci so se odpravili na pot, toda faraon je poslal za njimi vojsko. Ko so prispeli do Rdečega morja, se je voda razprla in Izraelci so imeli prosto pot. Kakor hitro jo je začela prečkati faraonova vojska, se je voda zgrnila nad konje in vojake in vsi so utonili.

Božji zakoni

Potem ko so Izraelci zapustili Egipt, so nekaj časa blodili po puščavi. V tem času je Bog z njimi obnovil zavezo in jim dal zakone, po katerih morajo živeti. Obstaja na stotine judovskih zakonov, toda vsi izvirajo iz prvih desetih, ki jih poznamo kot deset božjih zapovedi.

Deset božjih zapovedi

Veruj v enega Boga.

Ne delaj si podob (za čaščenje).

Ne skrni božjega imena. Praznuj Gospodov dan (soboto).

Spoštuj očeta in mater.

Ne ubijaj.

Ne želi žene svojega bližnjega.

Ne kradi.

Ne pričaj po krivem.

Ne želi ničesar, kar je last tvojega bližnjega.

Obljubljena dežela

Približno štirideset let po izhodu iz Egipta so Izraelci prišli v Kanaan, za katerega so verjeli, da je obljubljena dežela. Po dvesto letih in mnogih bitkah je Kanaan postal izraelsko kraljestvo pod izraelskim kraljem Davidom. Leta 993 pr. n. š. je ustanovil glavno mesto Jeruzalem. Davidov sin, kralj Salomon, je zgradil v Jeruzalemu tempelj, ki je postal središče izraelskega bogočastja.

Preroki

Ko so se Izraelci že ustalili v Kanaanu, se niso vedno zvesto držali postave (zakonov). Preroki so bili ljudje, ki so opominjali Izraelce na odgovornosti, izhajajoče iz zaveze, in jih svarili pred posledicami neposlušnosti. Pogosto so se zavzemali za reveže in ljudi v stiski ter trdili, da imajo Izraelci kot od Boga izvoljeno ljudstvo tudi odgovornost do drugih.

Izgnanstvo v Babilonu

Od sredine 8. st. pr. n. š. dalje so Kanaanu, sedanjemu Izraelu, vladali različni narodi, tudi Asirci, Babilonci in Rimljani. Leta 587 pr. n. š. so Babilonci v Jeruzalemu porušili tempelj in mnogo Izraelcev odgnali v suženjstvo v Babilon. Jeruzalemsko kraljestvo se je imenovalo tudi Juda, izgnani Izraelci pa so postali znani kot Judje. Judje so začeli izpolnjevati zapovedi, ki jih je dobil Mojzes, še bolj strogo, zato da bi ohranili svojo istovetnost. Zelo so bili npr. strogi glede praznovanja šabata (sobote) in zakonov, ki so prepovedovali uživanje posameznih vrst hrane. Tujci so bili nezaupljivi do Judov zaradi tega drugačnega izročila, saj ga niso niti priznali niti razumeli.

Diaspora

Do 1. st. pr. n. š. je bil Izrael pod rimsko nadvlado. Zaradi upora so Rimljani leta 70 n. š. porušili drugi tempelj, ki je bil sezidan v Jeruzalemu; judovsko

izobraževanje je postalo nezakonito in ubit je bil vsak Jud, ki je skušal poučevati. Že drugič je bilo veliko Judov izgnanih iz Izraela. Izgnanci so se pridružili judovskim skupnostim ob Sredozemskem morju, ki so se razširile v Španijo in na Portugalsko, pozneje pa tudi v vzhodno in srednjo Evropo. Ta razpršitev ali razseljenost Judov je znana kot diaspora. Danes se beseda uporablja za vse Jude, ki ne živijo v Izraelu.

Srednji vek

V stoletjih po diaspori so Judje trpeli zaradi nadaljnjega preganjanja, še posebno so jih preganjali krščanski vladarji. Krščanski svet je imel proti Judom predsodke, ki so izhajali iz verskih in ekonomskih dejstev. Judje v nasprotju s kristjani ne priznavajo Jezusa za Božjega Sina. Judom so očitali, tudi da so obogateli na račun dolgov drugih ljudi. Do tega je prišlo za ker je kristjanom vera prepovedovala posojanje denarja in zaračunavanje obresti, torej so to storitev prevzeli Judje, ki niso smeli opravljati mnogih drugih poklicev. Z Judi so dolgo časa slabo ravnali, končno pa so jih v poznem srednjem veku izgnali iz Anglije, Francije in celo iz Španije, kjer so bili do takra zelo uspešni. V deželah, kjer jih ni; izgnali, so bili pogosto prisiljeni živeti v ločenih in slabših mestnih četrtih, imenovanih geto. Predsodek proti Judom, ki se imenuje antisemitizem, se je nadaljeval iz srednjega veka prav v 20. st. V letih 1871- 1907 so bili Judje v Rusiji žrtve velikih pokolov, ki so znani kot pogromi. Mnogo jih je zbežalo v ZDA in v Palestino. (Rimljani so starodavno deželo Izrael preimenovali v Palestino.)

Holokavst

Najhujše preganjanje so Judje doživeli nedavno, to je med drugo svetovno vojno (1939-1945), in je znano kot holokavst. Takrat so nacisti, ki so bili v Nemčiji na oblasti pod vodstvom Adolfa Hitlerja, okrutno pomorili šest milijonov evropskih Judov (več kot tretjino vseh Judov na svetu).

Današnja država Izrael

V 19. st. so se začeli Judje ponovno naseljevati v Palestini. Skupina Judov, ki so se imenovali sionisti, si je začela prizadevati za ustanovitev samostojne judovske države v Palestini. Po holokavstu se je to zdelo pomembno za preživetje Judov. Leta 1948 je bila Palestina razdeljena in ustanovljena je bila današnja država Izrael. Judje iz vsega sveta so si v njej ustvarili dom. Ustanovitev Izraela je neizogibno pripeljala do sovražnosti med Izraelci in neizraelskimi Palestinci (v glavnem muslimanskimi Arabci), med Izraelom in sosednjimi državami, ki so zvečine muslimanske. Prizadevanja za trajno rešitev izraelsko-arabskega spora se še nadaljujejo.

Mesijanska doba

Iz stare judovske zgodovine izhaja upanje, da jim bo Bog poslal voditelja, imenovanega Mesija, ki bo obnovil judovsko kraljestvo in obdobje miru. Nekateri Judje verujejo, da je ustanovitev države Izrael zaznamovala začetek mesijanske dobe.

Svete knjige

Tenak je zbirka knjig, ki jih kristjani poznajo kot Staro zavezo (del Svetega pisma). Nekaj gradiva iz Mojzesovega časa, ki ga vsebujejo te knjige, se je širilo z ustnim izročilom, zapisovanje knjig pa je trajalo 900 let, od leta 1000 pr. n. š. do 100 pr. n. š. Pisane so bile večinoma v hebrejščini. Prvih pet knjig Tenaka se imenuje Tora, kar pomeni Postavo. Vsebujejo nauke, ki jih je Bog dal Mojzesu*. Po izročilu je Toro napisal Mojzes, vendar so znanstveniki dokazali, da je gradivo zbrano iz različnih virov. Tenak vsebuje tudi zgodovinske knjige, prerokbe, pesnitve, hvalnice in pregovore. Talmud je obširna zbirka spisov, ki so nastali v prvih stoletjih našega štetja. Vsebuje misli, razprave, nekatere tudi šaljive, ki jih je napisalo okrog 2000 rabinov. Rabin je strokovnjak za Toro.

Pravoverni in napredni judje

Verni Judje so pravoverni (ortodoksni) ali nepravoverni (neortodoksni). Pravoverni Judje sprejemajo Toro* in njene zakone kot božjo besedo, dano Mojzesu, in jo brezpogojno izpolnjujejo. Nepravoverni Judje pa menijo, da so pri sestavljanju zakonov sodelovali ljudje, ki so poskušali prilagoditi judovstvo sodobnemu življenju. Neortodoksne Jude poznamo tudi kot napredne Jude in glede na deželo, v kateri živijo, tudi kot konservativce, reformiste, liberalce in obnovitelje. Izredno pravoverni Judje so znani tudi kot ultraortodoksni. Hasidizem je primer ultraortodoksne ločine. Različna usmeritev Judov se kaže v načinu čaščenja Boga in v oblačilih, ki jih nosijo moški.

* *Dandanes se včasih celoten judovski nauk označuje kot Tora.*

Shodnice (sinagoge)

Beseda sinagoga pomeni kraj shajanja. Shodnice so središča judovskega bogočastja, izobraževanja in socializacije. Bogoslužje v sinagogi sestoji v glavnem iz molitev in branja, predvsem Tore. Vodi ga rabin ali vodja, ki poje in se imenuje kantor. V pravovernih sinagogah sedijo ženske ločeno od moških; služba božja je v stari hebrejščini, bere se kot monotono petje, ne uporabljajo glasbenih instrumentov. V naprednih sinagogah sedijo moški in ženske skupaj; del bogoslužja je v krajevnem jeziku in petje lahko spremljajo orgle. Ženske lahko postanejo nepravoverni rabini.

Jezik

Čeprav so se Judje vedno učili brati staro hebrejščino, da bi lahko v sinagogi brali Tora in molitve, je hebrejščina kot živ jezik izumrla v začetku 20. st. Takrat se je judovski naseljenc v Palestini Ben Yehuda odločil, da jo bo oživil. Ko je s svojo družino in z drugimi naseljenci govoril samo hebrejsko, je začel razvijati moderno hebrejščino. Ta se nekoliko loči od stare in je zdaj uradni jezik v Izraelu. Drugi jezik, ki se imenuje jidiš, je mešanica stare hebrejščine in srednjeveške nemščine. Nekatere skrajno ortodoksne skupine ga govorijo še danes.

Bar micva in bat micva

Ko je dečku 13 let, postane dovolj star za izpolnjevanje verskih zapovedi in se imenuje bar micva (sin zapovedi). Ta dogodek se praznuje z obredom v sinagogi, ki mu sledi zabava. Številne sinagoge praznujejo tudi bat micva (hči zapovedi), obred za deklice, ko so stare 12 let.

Dom

Pri ohranjanju judovske vere pa ima še pomembnejšo vlogo kot sinagoga judovski dom. Posebno v pravovernih družinah mora biti hrana pripravljena v skladu z božjimi zakoni, da je "košer" (primerna). Mesni in mlečni izdelki se ne smejo jesti istočasno ali pripravljati z istimi pripomočki. Tora prepoveduje mnoge vrste hrane, tudi svinjino in lupinarje.

Šabat

Šabat (sobota) je judovski praznik, ki se začne ob sončnem zahodu v petek in traja do začetka noči v soboto. Je dan počitka in premišljevanja. Na ta dan se ne dela, saj judovska pripoved o stvarjenju pravi, da je Bog ustvaril svet v šestih dneh, sedmi dan pa je počival. Sobotni obed je pripravljen že pred petkovim večerom. Obед je družinsko praznovanje s posebnimi pesmimi, branjem in zahvalnimi molitvami. V soboto gredo ljudje v sinagogo, dan pa zaključijo z obredom doma.

Praznovanja

Roš hašana je praznovanje judovskega novega leta, ki je septembra ali oktobra. Deset dni po judovskem novem letu sledi jom kipur - spravni dan. To je najsvetejši dan judovskega leta; preživijo ga v molitvi, postu in prošnjah Bogu, da bi jim odpustil grehe. Pesah ali pasha se slavi marca ali aprila v spomin na noč, ko so bili izraelski otroci rešeni, preden so pobegnili iz egiptovskega suženjstva. Najbolj pomemben obred je seder; to je obed, pri katerem imata določena hrana in pijača poseben pomen. Iz knjige,

imenovane Hagada, berejo pripoved o izhodu iz Egipta, potem ko najmlajši otrok obredno vpraša: "Zakaj je ta noč drugačna od drugih noči?" Za praznik hanuka, praznik luči, ki je novembra ali decembra, uporabljajo svečnik z devetimi kraki.

BUDIZEM

Budizem je nastal v Indiji. Njegov utemeljitelj je bil Sidharta Gautama, ki je živel pred 2500 leti. Zaradi njegove modrosti so ga imenovali Buda, kar pomeni razsvetljeni. Ocenjujejo, da je na svetu nad 500 milijonov budistov, večinoma v deželah vzhodno od Indije.

Čas sprememb

V času rojstva Sidharte Gautame je mnogo hindujcev iskalo od odgovore na posamezna vprašanja, posebno na tista, ki so zadevala življenje. Zakaj morajo ljudje trpeti? Kako bi se trpljenju izognili? To je bil posebno resen problem za hindujce zaradi njihovega verovanja v reinkarnacijo, saj pomeni trpljenje, ne samo v enem življenju temveč v mnogih. Sidharta se je začel zanimati za to vprašanje in odločil se je, da bo našel nove načine za njegovo rešitev.

Rojen kot princ

Sidharta se je rodil okrog 563 pr. n. š. Njegov oče je bil vladar majhnega kraljestva v severni Indiji, v bližini današnjega Nepala. Člani družine so bili hindujci. Neka zgodba pripoveduje o jasnovidcu, ki je princu prerokoval, da bo postal mogočen vladar, če mu bodo preprečili štiri poglede: na bolnika, starca, mrtveca in na meniha. Če pa bi vendarle videl katerega od teh, bo postal potujoči sveti mož. Sidhartov oče se je zaobljubil, da bo sinu preprečil pogled na te ljudi. Sidharta je živel v razkošju palače, bil vljuden ter radodaren. Poročil se je in dobil sina. Prav takrat, ko se je življenje zdelo popolno, je začel dvomiti o vrednosti brezdelnega in razkošnega življenja. Nekoč se je peljal v svojem bojnem vozu zunaj kraljevega parka in zagledal tiste štiri poglede.

Iskanje

Sidharta je spoznal, da celo najbogatejši vladar ne more ubežati trpljenju, ki je posledica bolezni, starosti in smrti. Ko je zagledal četrto osebo (meniha), je bilo to zanj znamenje, da mora zapustiti palačo in iti iskat odgovor na

svoje razmišljanje o trpljenju. Postal je potujoči sveti mož. Iskanje je vodilo Sidharto iz ene skrajnosti v drugo. Učil se je pri svetih možeh, vendar ga to ni pripeljalo do odgovora. Potem se je šest let strogo postil, kar ga je izčrpalo in pripeljalo skoraj v smrt. Ugotovil je, da vprašanja trpljenja ne bo mogel rešiti s skrajnostmi, in prisegel si je, da bo šel srednjo pot; ne bo se niti vdajal razkošju niti izpostavljaj svojega telesa prehudim mukam.

Razsvetljenje

Sidharta je sedel v senci figovca v kraju Bodh Gaja in vztrajal tam več dni, zatopljen v preišljevanje. Nekega dne se mu je ob zori razkril smisel vseh stvari - bil je razsvetljen. Od takrat naprej so Sidharto poznali kot Budo.

Nirvana

V trenutku svojega razsvetljenja je Buda dosegel nirvano. To je osvoboditev iz kroga reinkarnacije in tako tudi osvoboditev od trpljenja. Budisti pravijo, da se nirvana ne more opisati z besedami, saj je onstran določljivega. Buda je živel do svojega osemdesetega leta. Ko je umrl, so ga začeli imenovati Tathagata, kar pomeni "Tako je odšel". To opisuje stanje nirvane po smrti, ko se človek ne more ponovno roditi in zanj ni obstajanja niti neobstajanja.

Prva pridiga

Buda je razlagal svoje novoodkrito znanje skupini menihov v Sarnathu, ki je v bližini Benaresa. Njegovi nauki so zajeti v poglavjih ki jih poznamo kot Tri splošne resnice, Štiri vzvišene resnice in Osmero pot.

Tri splošne resnice

1. V življenju ni nič trajnega, vse se spreminja: To Budovo razmišljanje je podobno razmišljanju grškega filozofa Heraklita, ki je rekel, da je nemogoče stopiti v isto reko dvakrat.
2. Ker ni nič trajnega, nas življenje ne zadovoljuje. Ljudje nenehno hrepenijo po minljivih stvareh in se nanje navezujejo. Celotako, ko se doseže zadovoljstvo, to ni trajno. Če samo spoznanje, da se bo to zadovoljstvo moralo končati, je vir trpljenja. Budistom trpljenje ne pomeni samo velike bolečine in žalosti, ki jo ljudje doživljajo, temveč tudi vse tisto, kar življenja ne napravi popolnega.
3. Ni večne duše in to, kar ljudje imenujejo jaz, je samo skupek spreminjajočih se značilnosti. Buda primerja jaz z bojnim vozom, ki je samo skupek na določen način sestavljenih delov, in se zlahka razstavi.

Štiri vzvišene resnice

1. Vse življenje je trpljenje.
2. Vzrok trpljenja sta hrepenenje in navezanost.
3. Hrepenenje in navezanost lahko premagamo.
4. Premagamo ju z izpolnjevanjem naukov osmere poti.

Osmera pot

To je zmerna srednja pot, po kateri se je ravnal Buda v svojem iskanju razsvetlitve. Gre za moralni predpis, po katerem je treba živeti.

1. *Pravo razumevanje: pomeni imeti pravi odnos do življenja, npr. razumevanje štirih vzvišenih resnic.*
2. *Prave vrednote: npr. obzirnost in sočustvovanje, ne pa sebičnost in tekmovalnost.,*
3. *Pravo izražanje: izogibanje jezi, napadalnosti, pretiravanju, lažem in obrekovanju.*
4. *Prava dejanja: npr. živeti je treba pošteno in ne škodovati živim bitjem (mnogi budisti so vegetarijanci).*
5. *Pravi način življenja: izogibati se je treba dejanjem, ki bi škodovala drugim, npr. trgovati z orožjem.*
6. *Pravo prizadevanje: npr, misli naj bodo dobre, kar pelje razum v zdravo stanje.*
7. *Prava razsodnost: umirjati misli, da se izognemo raztresenosti.*
8. *Prava zbranost duha: pelje k razsvetljenju in nirvani.*

Meditacija

Večina budistov meni, da je meditacija bistvena za doseg nirvane. Med meditacijo se z raziskovanjem svojega bistva doseže razumevanje Budovega nauka. Meditacija pogosto vključuje osredotočenje na misel o minljivosti in spreminjanju. Mnogo budistov misli, da je lahko skoraj vsaka stvar primerna za osredotočanje pri meditaciji, in pravijo, da je treba vsakodneвне opravke delati skrbno. To pomeni, da se morajo ljudje osredotočiti na sedanji trenutek in ne smejo dovoliti, da bi jih zmedle druge moteče misli. Budistični samostani imajo često sobo za meditacijo, ki je na voljo tudi obiskovalcem.

Lotos

Simbol budizma je lotos, ki raste iz blatnega dna ribnikov. Budisti pravijo, naj si ljudje prizadevajo postati čim bolj podobni lotosu. Blato predstavlja človekovo življenje, čistost cveta simbolizira razsvetljenje.

Ali obstaja Bog?

Budi se je zdelo najbolj potrebno najti odgovor na vprašanje trpljenja in ni izgubljal časa s praznim razglabljanjem. Ni se mu zdelo potrebno iskati odgovor na vprašanja o obstoju Boga in zakaj oziroma kako je bil ustvarjen svet. Po njegovih besedah bi bilo to, kot če bi človek, ranjen od puščice, zavrnil lajšanje bolečin, dokler ne bi izvedel, koliko peres je imela puščica ali kakšne barve so bili lasje človeka, ki jo je izstrelil.

Trije dragulji

Večino budistov združuje vera v Budo, njegove nauke, ki se imenujejo dhama, in v sveti red sangha - stvari, poznane kot trije dragulji zaradi svoje dragocenosti. So vir pomoči in opore ljudem in zato znane kot tri zatočišča.

Svete knjige

Budove nauke so zapisali šele po njegovi smrti. V začetku so jih širili z ustnim izročilom. Ena od pomembnih zbirk spisov se imenuje Tipitaka (Tri košare). Obsega Budove izreke, njihove razlage in pravila za menihe. Napisana je bila v 1. st. pr. n. š. v Šrilanki.

Sangha

Sangha je ime za katerokoli skupnost budističnih menihov ali redovnic. Skupina menihov, ki so poslušali Budovo prvo pridigo v Sarnathu, se je spreobrnila in ustanovila prvo sangho. Pravijo, da Buda najprej ni bil prepričan, ali naj sprejme v sangho tudi ženske, vendar ga je prepričala njegova tašča, ki ga je prosila, da bi se ji smela pridružiti. Še zdaj je v nekaterih budističnih deželah v navadi, da dečki preživijo nekaj časa kot menihi. To je lahko nekaj dni ali pa nekaj let.

Širjenje budizma

Budizem se je razširil iz kraja Bodh Gaja, kjer je nastal, v mnogo drugih vzhodnih dežel, kjer je še vedno živ. V Indiji sami je bolj ali manj hitro izumrl. Nekateri strokovnjaki menijo, da ga je hinduizem usvojil, potem ko je prišlo pod vplivom budistične kritike do reformiranja te religije. Kmalu po Budovi smrti so se začela mnenja njegovih privrženecv razhajati. Končno

so se razvile različne vrste budizma. Dve glavni veji danes razširjenega budizma sta teravadski in mahajanski budizem.

Teravadski budizem

Teravada pomeni nauk prednikov. Teravadski budisti verujejo, da Budove izvirne nauke izpolnjujejo bolj natančno kot druge skupine. Budo imajo za pomembno osebo in popoln vzor, vendar menijo, da je bil vendarle samo človek. Po smrti ni mogel več pomagati ljudem. Zato teravadski budisti ne molijo k Budi. Verujejo, da mora posameznik uspeti v življenju z izpolnjevanjem Tipitake. Sangha je zelo pomembna za teravadске budiste in verujejo, da bodo ljudje, ki niso menihi, manj uspešni v iskanju svojega razsvetljenja.

Mahajanski budizem

Mahajanski budisti verujejo, da Buda lahko usliši prošnje ljudi tudi danes. Vidijo ga kot enega od mnogih Bud preteklosti, sedanosti in prihodnosti. Verujejo tudi v bodisatve, ljudi, ki so na robu razsvetljenja, a so se vendar odločili ostati na tem svetu, da bi pomagali drugim doseči isto stanje. Poleg Tipitake uporabljajo tudi druga besedila. Čeprav je sangha pomembna, ni bistveno postati menih, saj se je mogoče približevati nirvani kljub posvetnemu življenju. Ko se je budizem razširil po vsej Aziji, so se mahajanski budisti prilagodili različnim kulturam, s katerimi so prišli v stik. To je pripeljalo do razvejenosti te vrste budizma. Tri od teh so: vadžrajana, neomadeževana dežela in zen.

Vadžrajanski budizem

Da bi vadžrajanski budisti dosegli nirvano, pojejo mantre in pri meditaciji uporabljajo mandale. Vadžrajanski budizem je znan tudi kot tibetanski budizem, ker je dosegel svoj vrh prav v Tibetu. Njegovi voditelji so imeli politično moč in tudi verski vpliv. Leta 1950 je Tibet zasedla Kitajska, ki je kot komunistična dežela religijo prepovedala. Mnogo budistov je moralo zbežati. Voditelj vadžrajanskih budistov, ki se imenuje dalajlama, še vedno živi v izgnanstvu v Indiji.

Budizem neomadeževane dežele

Budizem neomadeževane dežele je nastal na Kitajskem in se razširil na Japonsko približno v 13. st. Osrednji lik je bodisatva, znan kot Buda Amida. Bil je tako poln usmiljenja, da se je zaobljubil: vsakdo, ki bo ob smrti zaklical njegovo ime, se bo ponovno rodil v neomadeževani deželi, kraju, kjer naj bi bilo vsakomur dano izpolnjevati Budove nauke in doseči nirvano.

Zen budizem

Kot budizem neomadeževane dežele je tudi zen budizem nastal na Kitajskem in se razširil na Japonsko približno v 13. st. Zen pomeni meditacijo in zen budisti želijo preživeti čim več časa v tem stanju. Zen budisti uporabljajo tudi uganke, imenovane koani, kot je ta: Kakšen je zvok ene roke, ki ploska? Namen koanov je nasprotovati ustaljenim logičnim miselnim vzorcem, tako da vidijo prek vnaprej ustvarjenega mnenja in s tem dosežejo razsvetljenje. Sveti spisi so za zen manj pomembni kot za druge vrste budizma.

Stavbe

V vseh budističnih deželah imajo templje, vendar za bogoslužje niso nujno potrebni. Nekatero budistične svete stavbe se imenujejo pagode. Pogosto so zgrajene kot posebno oblikovan stolp, zlasti na Japonskem in Kitajskem. Poleg templjev in pagod so tudi zgradbe imenovane stupe. Stupa je zaprta, gomilasta stavba, ki naj bi vsebovala Budove posmrtno ostanke ali prepise njegovih nauk. Često so zvonasto oblikovane. Obiskovalci se poklonijo Budi s hojo okrog stavbe.

Praznovanja

Vesak je praznovanje Budovega rojstva in v deželah teravadskega budizma tudi njegovega razsvetljenja in smrti. Budovi kipi so okrašeni in na Kitajskem jih umivajo z dišečo vodo. Darove odnesejo v samostane, tam lahko prirejajo tudi ognjemete. Vasa (umik v meditacijo) je v deževni dobi. V Budovih časih takrat ni bilo mogoče potovati, zato je menihom ukazal, naj ostanejo na enem kraju, se tam učijo in meditirajo. Med tem praznikom skušajo tudi navadni ljudje najti čas za učenje in meditacijo. Na koncu umika v meditacijo darujejo menihom nova oblačila. S praznovanjem se spominjajo tudi Budove prve pridige. V Šrilanki imajo praznik posvečenega zoba. Po cestah nosijo enega Budovih zob.

Romarski kraji

Nekateri od glavnih budističnih romarskih krajev so povezani s pomembnimi dogodki iz Budovega življenja: njegovim rojstnim krajem (Lumbini), krajem njegovega razsvetljenja (Bodh Gaja), krajem njegove prve pridige (Sarnath) in krajem njegove smrti (Kušinara).

KRŠČANSTVO

Krščanstvo je religija kristjanov, ki verujejo v nauke človeka z imenom Jezus. Njegovi privrženci so ga poimenovali Kristus. Kristus je grška beseda za hebrejsko mesija, ki pomeni odrešenik. Za kristjane je Jezus Božji Sin, Bog v človeški podobi. Verujejo, da je prišel na zemljo, da bi odrešil ljudi od njihovih slabih del (v krščanstvu se imenujejo grehi). To je naredil s tem, da je trpel kot človek in žrtvoval svoje življenje. Krščanstvo je nastalo na ozemlju današnjega Izraela. Zdaj je razširjeno skoraj po vsem svetu, posebno v Evropi, Severni in Južni Ameriki, Avstraliji in Novi Zelandiji. Z več kot milijardo vernikov je največja svetovna religija.

Jezusovo rojstvo

Jezus se je rodil pred približno 2000 leti kot Jud v Palestini, ki so jo zasedli Rimljani. Zgodba o njem poudarja njegovo skromno poreklo na tem svetu. Krščanske svete knjige učijo, da je angel Gabrijel oznanil mladi ženi Mariji, da bo postala Jezusova mati. Mnogo kristjanov verjame, da je bila Marija kljub materinstvu devica. Jezus se je rodil v Betlehemu, kamor sta šla Marija in njen zaročenec Jožef zaradi popisa prebivalstva. Mesto je bilo preveč polno in nastaniti sta se morala v hlevu. Tukaj je bilo rojeno dete. Prvi so obiskali novorojenega Jezusa pastirji. Po drugi različici zgodbe pa so trije modreci sledili zvezdi repatici, ki jih je pripeljala do hleva. Prinesli so troje daril: zlato za kralja, izbrano kadilo Za Svetnika in miro (grenko kadilo) za tistega, ki bo trpel in umrl.

Jezusov krst

Jezus je odraščal v Nazaretu in je verjetno postal tesar. Ko je bil star 30 let, je prosil bratranca Janeza, da ga krsti v reki Jordan. Pri krstu so krščenca potopili v vodo, kar je pomenilo očiščenje grehov in začetek novega življenja. Janez je Jezusa spoznal za Odrešenika, ki so ga pričakovali ljudje.

Jezusovo delo in nauk

Jezus je izbral 12 učencev (apostolov) in jih začel učiti. Pridobil si je sloves, ker je zdravil bolnike in delal čudeže; npr. s samo petimi hlebi kruha in dvema ribama je nahranil pettisočglavo množico. Judovski verski veljaki so se začutili ogrožene zaradi Jezusove priljubljenosti in nekaterih njegovih dejanj ter dejanj njegovih učencev, npr. pomagali so izobčencem, nejudom (poganom) in ženskam. Jezus je tudi odpuščal grehe, kar bi po njihovem verovanju lahko napravil samo Bog. Jezus je učil, da se morajo ljudje skesati svojih grehov in začeti znova. To se mora zgoditi, da bo lahko nastopilo božje kraljestvo na zemlji. V božjem kraljestvu bosta vladala

pravičnost in mir, ljudje bodo rešeni trpljenja. Jezus je učil, da sta ljubezen in pomoč bližnjemu bolj pomembni kot judovski zakoni, in o Bogu je govoril kot o svojem Očetu. Do takrat ni še nihče slišal, da bi se o Bogu govorilo tako po domače.

Prilike

Jezus je pogosto učil s pripovedovanjem prilik. To so poučne zgodbe, ki jih je treba razumeti v prenesenem pomenu. Prilika, imenovana Izgubljeni sin, prikazuje Boga kot ljubečega očeta, ki je pripravljen odpuščati grehe svojim otrokom. Zgodba se glasi takole. Oče je imel dva sina. Mlajši je zahteval svoj delež dediščine, zapustil je deželo in zapravlil ves denar za veseljačenje. Ko je prišla v deželo lakota, se je moral preživljati z delom pri svinjah in jedel je njim namenjeno hrano. Ko je ugotovil, da imajo očetovi delavci več hrane, kot je lahko pojedjo, se je odločil, da se bo vrnil domov, priznal svoje napake in prosil, da bi postal eden izmed delavcev. Njegov oče je bil presrečen, da se je izgubljeni sin vrnil, in priredil mu je slavo. To je razjezilo ubogljivega starejšega brata. Oče je starejšemu sinu razložil, da je vse svoje premoženje vedno delil z njim, toda mlajši sin, ki je bil tako dolgo izgubljen, je zdaj najden in zato se je treba veseliti.

Zadnja večerja

Med zadnjo večerjo je Jezus skušal svoje učence posvariti pred tem kar se bo kmalu zgodilo. Prosil jih je, naj ohranjajo spomin nanj tako, da tudi po njegovi smrti uživajo kruh in vino. Kruh simbolizira njegovo telo in vino njegovo kri, ki bosta žrtvovana za njihovo odrešenje.

V Jeruzalemu

Ko je Jezus učil že tri leta, je peljal učence v Jeruzalem, da bi praznovali pasho, čeprav je vedel, da ga bo naraščajoča sovražnost judovskih voditeljev, pripeljala v smrt. V Jeruzalemu so ga mnogi pozdravljali kot kralja; upali so, da bo pregnal Rimljane in obnovil judovsko kraljestvo. Ko so ugotovili, da se to ne bo zgodilo, so se odvrnili od njega.

Križanje

Juda, eden Jezusovih učencev, je izdal Jezusa judovskim verskim voditeljem. Obtožili so ga bogokletstva, kar pomeni nespoštljivo uporabo božjega imena. Rimski upravitelj Poncij Pilat, ki je edini smel izreči smrtno sodbo, se je zbal upora Judov in je popustil njihovemu pritisku. Ukazal je, naj Jezusa križajo; pribit naj bo na križu, dokler ne umre. Hkrati z njim sta bila križana tudi dva razbojnika.

Vstajenje

Jezusa so položili v grob, toda tretji dan po križanju so našli grob prazen. Neki verniki so povedali, da so Jezusa videli živega, in razširila se je novica, da je vstal od mrtvih.

Vnebohod

Preden je Jezus odšel v nebo, da bi se združil z Bogom, svojim očetom naj bi se večkrat prikaz svojim učencem. Njegov odhod v nebo se imenuje vnebohod. Mnogo kristjanov veruje, da bodo po smrti zveličani in da bo njihova duša odšla v nebesa k Bogu in Jezusu. Nebesa ali raj veljajo za stanje blaženosti.

Sveto pismo

Krščanski nauk je zapisan v Svetem pismu (Bibliji), ki sestoji iz dveh delov: Stare in Nove zaveze. Druga beseda za zavezo je obljuba. Stara zaveza je skoraj taka kot judovski Tenak in govori o zavezi, ki jo je po verovanju Judov Bog sklenil z njimi po Abrahamu in pozneje po Mojzesu. Nova zaveza je bila napisana v grščini in pripoveduje o zavezi, ki jo je po verovanju kristjanov Bog sklenil z vsemi ljudmi po svojem Sinu Jezusu Kristusu. Nova zaveza obsega štiri evangelije (kar pomeni veselo novico), številna pisma in dve drugi knjigi.

Nova zaveza

Stara zaveza uči, da se doseže zveličanje z izpolnjevanjem božjih postav. Nova zaveza uči, da bo zveličan, kdor veruje v smrt in vstajenje Jezusa Kristusa. Glavno oznanilo Nove zaveze je, da je Jezus, čeprav sam brez greha, ceno za človekove grehe plačal s svojim življenjem in smrtjo. Njegovo vstajenje je znamenje božjega odpuščanja in zveličanja za vse človeštvo.

Pisma

To so najstarejši krščanski dokumenti, napisani približno 30 let po Jezusovi smrti. Večino je napisal prvotno zelo pravoveren Jud z imenom Savel. Svoje ime je spremenil v Pavel po pretresljivi spreobrnitvi, ko je začasno oslepel, ker je imel videnje vstalega Kristusa. Pavel je potoval po vsem Rimskem cesarstvu, pripovedoval nejudom o Jezusu in ustanavljal krščanske skupnosti, ki so se imenovalle Cerkve. V svojih pismih daje nasvete prvim kristjanom in jih spodbuja.

Evangeliji

Evangelije so napisali 70 do 150 let po Jezusovi smrti štirje evangelisti: Matej, Marko, Luka in Janez. Evangelist pomeni glasnika vesele novice. V vsakem evangeliju so opisani Jezusovo življenje, njegov nauk, smrt in vstajenje s " stališča pisca. Napisani so z namenom, da bi spreobračali v krščansko vero.

Preganjanje

Rimski oblastniki so preganjali kristjane in jude ter jih obtoževali za svoje lastne politične neuspehe. Rimski cesar Neron je leta 70 ukazal porušiti Jeruzalem, da bi se cesarstvo znebil kristjanov in judov.

Konstantin

Rimski cesar Konstantin se je leta 313 spreobrnil v krščansko vero. Na kraju starega grškega mesta Bizanc je ustanovil mesto Konstantinopol in uzakonil krščanstvo. Leta 325 je sklical koncil v Nikeji, kjer so sestavili dokončno utemeljitev krščanske vere. Od takrat je bila to priznana pravoverna oblika krščanstva. To je bila nikejska veroizpoved in je vsebovala nauk o Sv. Trojici, kar pomeni troedinost Boga: Bog Oče (stvarnik sveta), Bog Sin (Jezus) in Sveti Duh (stalna božja navzočnost v svetu). To je še vedno osrednji krščanski nauk.

Razkol med Vzhodom in Zahodom

V 5. in 6. st. se je Rimsko cesarstvo razdelilo na dva dela. Konstantinopol je postal središče vzhodnega ali bizantinskega cesarstva, Rim pa zahodnega cesarstva. Leta 1054 je prišlo do spora med poglavarjem Cerkve v Konstantinoplu (patriarhom) in poglavarjem Cerkve v Rimu (papežem). To je pripeljalo med obema Cerkvama do razkola, imenovanega shizma. Zahodna Cerkev je pozneje postala znana kot rimskokatoliška (katoliška pomeni vesoljna). Vzhodna Cerkev je postala znana kot ortodoksna (pravoslavna). Pozneje se je razvilo nekaj manjših razlik v verovanju in obredih obeh Cerkvev in te obstajajo še danes.

Reformacija

Naslednja velika delitev krščanstva je bila v 16. st. Nova reformirana Cerkev, znana kot protestantska, je nastala iz ugovorov ljudi, kot sta bila Martin Luter in Jean Kalvin. Obsojala sta nekatere dejavnosti katoliške Cerkve, ki je po njunem mnenju postala preveč razsipna, vplivna in podkupljiva.

Martin Luter

Leta 1517 je Nемеc Martin Luter napadel avtoriteto papeža in cerkvenih veljakov. Še posebej je obsojal prodajanje odpustkov. Cerkev je namreč pobirala denar od ljudi in jim v nadomestilo obljubljala, da ne bodo po smrti kaznovani za svoje grehe. Luter je Biblijo prevedel v nemščino. Do tedaj so jo brali v latinščini, ki je preprosti ljudje niso razumeli. Kmalu so jo prevedli tudi v druge jezike. Luter je menil, da sta nauk Biblije in posameznikova osebna vera v Kristusa bolj pomembna kot cerkveni obredi.

Jean Kalvin

Francoz Jean Kalvin je s svojo organizacijo Cerkve dokončno oblikoval protestantizem. Kalvin se je strinjal z Lutrovimi nauki, vendar je verjel v predestinacijo. (vnaprejšnja usoda), t.j. nazor, da ima Bog pripravljen načrt za vsakogar, ki vključuje zveličanje ali pogubljenje.

Protireformacija

Protireformacija se imenuje gibanje za prenavo katoliške Cerkve. Nastala je kot odgovor na protestantsko reformacijo. Mnogo Evropejcev se je vrnilo v katoliško vero, vendar je na splošno Evropa ostala razdeljena na protestantski sever in katoliški jug. Med katoličani in protestanti je vladalo sovraštvo; protestante so preganjali v katoliških deželah, katoličani pa so doživljali enako usodo v protestantskih.

Anglikanska cerkev

Leta 1529 se je angleški kralj Henrik VIII. uprl najvišji avtoriteti papeža in se oklical za vrhovnega poglavarja Cerkve v Angliji. Pod vladavo Henrikovega sina Edvarda VI. je Anglija postala protestantska dežela in mnogo katoličanov je bilo ubitih. Henrikova hči Marija I. je v deželi ponovno vzpostavila katolicizem, med njeno vladavino pa je bilo ubitih veliko protestantov. Kraljica Elizabeta I., ki je vladala od 1558 do 1603, je ustanovila anglikansko Cerkev, ki je bila srednja pot med katoliško in protestantsko. Danes najdemo v mnogih deželah sveta dve veji anglikanske Cerkve t.j. anglikansko in episkopalno. Pripadniki, ki se ravnaajo bolj po katoliškem izročilu, so znani kot "visoka Cerkev", tisti, ki se ravnaajo po protestantskem, so znani kot "nizka Cerkev".

Nekonformizem

Nekateri protestanti so zavračali uveljavljeno Cerkev v severni Evropi in so v 17. st. začeli ustanavljati nekonformistične Cerkve. Menili so, da je treba pretrgati vse stike s katolicizmom, da mora biti bogoslužje preprosto, cerkve pa neokrašene, npr. brez kipov. Prvi nekonformisti so se v Angliji imenovali puritanci. Ena od glavnih puritanskih ločin so bili kvekerji.

Romarski očetje

Mnogo nekonformistov je v strahu pred preganjanjem zbežalo iz Evrope. Najbolj znana skupina so bili romarski očetje. Bili so prav med prvimi naseljenci v Ameriki. Leta 1620 so odpluli na ladji Mayflower iz Plymoutha v Angliji. Med prvo zimo, ki so jo preživel v Ameriki, je zaradi lakote pomrla polovica priseljencev, preostali so preživel ob pomoči domačinov. Prvo žetev so proslavili s praznovanjem v zahvalo Bogu. V Ameriki še vedno proslavljajo v novembru zahvalni dan.

Metodistična cerkev

Ena izmed najpomembnejših krščanskih ločin, ki je izšla iz prvotnega nekonformističnega gibanja, so metodisti, danes razširjeni po vsem svetu. Ustanovitelja metodistične Cerkve sta bila dva Angleža, brata John in Charles Wesley. V 18. st. sta na množičnih shodih na prostem oznanjala Sveto pismo in si pridobila mnogo privrženecv med tovarniškimi in poljskimi delavci. Metodisti so dobili svoje ime zaradi metodičnih navad svojih privrženecv, katerih cilj je bil urejeno in ubogljivo življenje. Zavzemali so se za socialne reforme.

Cerkve

Od kristjanov se pričakuje, da hodijo v cerkev, čeprav lahko obred poteka tudi kjerkoli drugje. Obred obsega čaščenje Boga in prošnje za božjo pomoč v obliki molitev, himničnega in monotonega petja. Berejo iz Svetega pisma in poslušajo pridigo (govor o krščanstvu). Glavno bogoslužje je v nedeljo. Mnoge katoliške, anglikanske in pravoslavne cerkve so zelo lepo okrašene, medtem ko so protestantske preprostejše. Stolnica je glavna cerkev škofije.

Duhovniki in škofje

V katoliških, anglikanskih in pravoslavnih cerkvah bogoslužje običajno opravljajo duhovniki. Dolga nagubana duhovniška oblačila so prevzeli po oblačilih iz časov Rimskega cesarstva, ki je bilo zibelka krščanstva. Trd bel ovratnik je mogoče posnemanje ovratnic, ki so jih nosili sužnji, in naj bi pomenil, da je duhovnik božji služabnik. Najvišji dostojanstvenik stolnice in škofije je škof, ki nosi pastirsko palico, podobno palici pastirjev. Spominjala naj bi ga na njegovo dolžnost, t.j. skrb za njegove ovce, t.j. vernike v škofiji. Škofovsko pokrivalo se imenuje mitra.

Evharistija

Evharistija, kar pomeni zahvalno darovanje, je glavni del službe božje. Je podoživljanje zadnje večerje, ko verniki zaužijejo hostijo ali majhen košček kruha in srknejo kapljo vina. Pri različnih krščanskih veroizpovedih ima ta obred nekoliko različen pomen, zato ga obhajajo vsak na svoj način. Tudi poimenovanje ni enotno. Pri katoličanih se imenuje maša, sveto občestvo pri anglikancih in pravoslavcih božja služba (liturgija). Protestanti ga pogosto imenujejo lomljenje kruha ali Gospodova večerja.

Krst

Ljudje so sprejeti v krščansko vero z zakramentom, ki se imenuje krst. Pri nekaterih krščanskih veroizpovedih vlijejo krščencu pri krstu le malo vode na čelo in ga ne potopijo popolnoma v vodo. Pri nekaterih krstijo odrasle vernike, pri večini pa dojenčke. Otrokovi starši in botri, ki so jih izbrali starši, se obvežejo, da bodo otroka vzgojili v kristjana. Pri tem obredu dobi otrok ime, ki je njegovo krstno ime.

Marija, Jezusova mati

Vsi kristjani častijo Marijo, ki jo je izbral Bog za Jezusovo mater. Toda katoliški in pravoslavni kristjani ji pripisujejo še poseben pomen. Verujejo, da bo Marija zanje posredovala pri Jezusu, če bodo molili k njej. To pomeni, da bo njihova priprošnjica pri Jezusu.

Potrditev (birma)

Z birmo postane posameznik polnovreden član svoje verske skupnosti. Nase prevzame obljube, ki so bile v njegovem imenu izrečene pri krstu; škof položi roke na glavo birmanca in s tem, "potrdi", pomoč Svetega Duha pri izpolnjevanju krščanskih dolžnosti v življenju. Starost za birmanje ni natančno določena.

Prazniki

Božič, radostno slavljenje Kristusovega rojstva, se v zahodnem svetu praznuje 25. decembra, čeprav datum Kristusovega rojstva ni znan. Datum je izbral cesar Konstantin, da se je ujema z rimljanskim praznovanjem sonca. Mnogo ljudi meni, da je to primerno, saj Jezusa včasih imenujejo Luč sveta. Pravoslavna Cerkev praznuje božič 7. januarja, ker uporablja drugačen verski koledar. Pri božični maši se bere zgodba o Jezusovem rojstvu in pojejo božične pesmi. Ob tem času se postavljajo jaslice. Navada pošiljanja voščilnic in okraševanja božičnega drevesca izvira iz 19. st. in ima le malo skupnega s krščanstvom. Velika noč, ki je marca ali aprila ter oznanjuje Jezusovo smrt in vstajenje je najpomembnejši krščanski praznik. Dan Jezusove smrti se imenuje veliki petek, ker kristjani verujejo, da je

Jezus, ko je sprejel križanje, naredil največje dejanje božje naklonjenosti do človeštva. Verujejo, da je naslednjo nedeljo vstal od mrtvih. Za veliko noč se opravlja posebno bogoslužje, v katoliških in pravoslavnih deželah prirejajo procesije v tednu pred veliko nedeljo. Ta teden se imenuje veliki teden. Velika noč se pokriva s praznovanjem predkrščanskega praznovanja pomladi in v nekaterih jezikih kaže poimenovanje tega praznika na njegov izvor. Pirhi simbolizirajo novo življenje. Štiridesetdnevni post je čas pred veliko nočjo, ko se kristjani kesajo grehov. Nekdaj je bil to pravi post, zdaj se ljudje skušajo odpovedati cigaretam, alkoholu ali čokoladi. Post je v spomin na čas, ko je Jezus v molitvi in postu preživel 40 dni in noči v samoti. Dan, preden se začne post, je pustni torek, ponekod znan tudi kot dan palačink. S peko palačink so porabili hrano, preden so se začeli postiti. Na prvi dan posta, ki se imenuje pepelnična sreda, se nekateri kristjani posipajo po čelu s pepelom v znamenje kesanja za svoje grehe. Sedmo nedeljo po veliki noči so binkošti, ki so spomin na uradni začetek krščanstva. Zaznamujejo dan, ko naj bi Sveti Duh prišel na Jezusove učence v obliki viharja in ognja. Ta dogodek jim je utrdil samozavest, da so šli spreobračat ljudi v krščansko vero.

Godovi svetnikov

Svetniki so osebe, katerim sta katoliška in pravoslavna Cerkev priznala, da so živeli izredno sveto življenje. Mnoge svetnike slavijo na dan njihove smrti. V nekaterih deželah je dan imena svetnika, po katerem so dobili ime (god), prav tako pomemben kot rojstni dan, praznujejo ga z voščilnicami, darili in zabavami.

ISLAM

Beseda islam pomeni poslušnost in mir s predanostjo Alahovi(božji) volji. Pripadniki islama se imenujejo muslimani, kar pomeni pokorni. Na svetu je okrog milijarde muslimanov; v glavnem so na Bližnjem vzhodu, severni Afriki in v nekaterih delih Azije. Islam je druga za krščanstvom najbolj razširjena religija, število vernikov pa se najhitreje povečuje. Muslimani imajo nekatere nazore o Bogu in zgodovini enake kot Judje in kristjani. Najpomembnejši dogodek v muslimanski zgodovini je bilo razodetje božje besede Mohamedu v začetku 7. stoletja Mohamed je zaslovel kot božji poslanec in prerok.

Mohamedovo zgodnje življenje

Mohamed se je rodil okrog leta 570 v Meki ki. je zdaj v Savdski Arabiji. Kot otrok je osirotel in vzgajal ga je njegov velikodušni stric. Ko je odrasel, je postal gonjač kamel, trgovec, mož in oče; v skupnosti so ga zelo spoštovali in imenovali Zaupanja vredni. Vendar Mohamed ni imel popolnoma srečnega življenja. Ni odobral brezzakonja, ki je vladalo med njegovimi rojaki, in motilo ga je, ker so častili več bogov. Abrahamova vera v enega Boga, ki je bila nekoč razširjena v Arabiji, se je sčasoma razgubila.

Bog govori Mohamedu

Mohamed se je pogosto umaknil v planine, da bi tam molil in premišljeval. Ko mu je bilo okrog 40 let in je bil v votlini na gori Hira v bližini Meke, je doživel prvo razodetje. Bog mu je govoril prek angela Džibrila (Gabrijela). Mohamed je vse življenje doživljal razodetja.

Selitev

V Meki je začel Mohamed širiti svoje osrednje sporočilo, da "ni Boga razen Alaha". Ljudi je kmalu začel zanimati njegov nauk, vendar so se politični voditelji zbal njegove priljubljenosti in mu začeli sovražno nasprotovati. Končno je moral Mohamed leta 622 bežati s skupnostjo svojih privrženecv v mesto, ki se zdaj imenuje Medina, mesto preroka. Zgodba pripoveduje, kako je Mohameda na potovanju spremljal Alah. S svojim prijateljem Abu Bakrom se je skrival v votlini, ko je zaslišal bližajoče se vojake. Abu Bakr se je zelo bal, toda Mohamed mu je zagotovil, da se bosta rešila. Ko je eden od vojakov hotel vstopiti in preiskati votlino, se je ustavil in ugotovil, da to ni potrebno. Čez vso odprtino se je raztezala velika pajčevina. Kako naj bi se Mohamed in njegov prijatelj zatekla v votlino, ne da bi jo raztrgala? Potovanje v Medino je znano kot hidžra ali selitev in je tako pomemben dogodek, da muslimani z njim začenjajo svoje koledarsko štetje. Po islamskem koledarju smo zdaj v 15. st. V Medini se je njegovo gibanje razširilo in postalo zelo močno. Leta 629 so muslimani zavzeli Meko in končno so Mohameda tudi tam sprejeli kot božjega preroka. Pridobil si je veliko spoštovanje kot verski voditelj in državnik.

Mohamedova smrt

Po Mohamedovi smrti leta 632 je Abu Bakr objavil vsem tistim, ki niso mogli verjeti, da je res umrl: "Tisti, ki častite Mohameda, se morate sprijazniti z Mohamedovo smrtjo. Tisti, ki pa častite Alaha, vedite, da Alah živi in ne bo nikoli umrl. Te besede kažejo muslimanski odnos do Mohameda. Ne sme se častiti, čeprav zasluži kot Alahov poslanec največje spoštovanje. Zato muslimani, kadar izgovorijo Mohamedovo ime, rečejo: "Mir z njim."

Islamska umetnost

Koran prepoveduje kakršnokoli upodabljanje Alaha, Mohameda in drugih prerokov, celo ljudi in živali. Deloma zato, ker je čaščenje podob v islamu prepovedano, deloma zato, ker nobena umetniška upodobitev ne more biti dovolj dobra, da bi primerno izražala mogočnost Alahovih stvaritev. Zato so se islamski umetniki osredotočili na izdelovanje čudovitih geometričnih vzorcev in na kaligrafijo, saj je pisanje zelo pomembno, posebno v Koranu.

Svete knjige

Koran je sveta knjiga muslimanov, ki verujejo, da vsebuje božje razodetje Mohamedu med zadnjimi 22 leti njegovega življenja. Njegov avtor je torej Alah in ne Mohamed. Razodetja so se najprej širila ustno, kmalu pa so jih tudi zapisali, vendar so jih šele po Mohamedovi smrti zbrali v knjigo. Koran uči o edinosti in moči Alaha in tem, v kaj morajo muslimani verovati. Daje jim tudi natančne napotke za življenje. Ker velja Koran za božjo besedo, se ga skuša večina muslimanov naučiti brati v izvirniku, t.j. v arabščini čeprav ni njihov materni jezik. Samo šestina vseh muslimanov na svetu je Arabcev. Muslimani se učijo več sur ali poglavij Korana na pamet, nekateri se poskušajo naučiti celo vso knjigo. Vsak dan preberejo kako poglavje in kot znak spoštovanja se umijejo, preden se je dotaknejo. Skupina spisov, imenovanih suna, vsebuje poročilo o Mohamedovem nauku in dejanjih. Ti spisi razlagajo Koran in dajejo dodatne smernice za vero, čaščenje in ravnanje.

Muslimansko verovanje

Mnogi muslimani delijo svojo vero na šest sklopov:

1. Verujejo v Alaha.
2. Verujejo v angele.
3. Verujejo v svete knjige.

Muslimani verujejo, da so poleg Mohameda tudi drugi preroki (glej spodaj) dobili od Boga pisna razodetja, ki pa v izvirni obliki niso več ohranjena. Jude in kristjane imenujejo "ljudi iz knjige", saj želijo na ta način izraziti svoje spoštovanje do njihove vere, zapisane v Tenaku in Bibliji.

4. Verujejo v preroke Tenaka in Biblije, kot so Adam, Ibrahim (Abraham), Musa (Mojzes) in Davud (David). Muslimani spoštujejo Iso (Jezusa) kot pomembnega preroka, vendar ne kot Božjega Sina. Mohamed je bil zadnji prerok.

5. Verujejo v posmrtno življenje in poslednjo sodbo, ko bo vsak dobil plačilo za svoja dejanja. Tisti, pri katerem bodo dobra dela pretehtala, bo lahko prešel ozko stezo čez peklenki ogenj in bo varno dosegel raj.

6. Verovanje v usodo. To je verovanje, da Bog uravnava vse dogajanje. Povezano je s poslušnostjo. Muslimani se v življenju skušajo ravnati bolj po Alahovi volji kot po svoji lastni.

Muslimanska etika vedenja izhaja iz verovanja, da je vse živo ustvaril Alah in se mora zato spoštovati. Ta načela vključujejo mnogo socialnih odgovornosti, kot so spoštovanje staršev, sosedov in skupnosti; tudi poštenost, potrpežljivost in zanesljivost. Pobijanje živali za zabavo je v islamu prepovedano.

Pet stebrov

Pet stebrov islama kaže, kako je treba muslimansko verovanje upoštevati v vsakdanjem življenju.

1) Šahada je izjavljanje pripadnosti veri, ponavlja se večkrat na dan: "Ni Boga razen Alaha in Mohamed je njegov prerok.

2) Salat. To je pet molitev, ki se molijo v arabščini ob zori, takoj po poldnevu, sredi popoldneva, takoj po sončnem zahodu in ko se znoči. Molijo se lahko na vsakem čistem kraju, molijo lahko še z dodatnimi molitvami ob kateremkoli času. Sestojijo iz izrekov Korana, ki častijo Alaha in ga prosijo za njegovo vodstvo.

Zaradi čistoče se muslimani večkrat umijejo in se pred molitvijo sezujejo.

3) Zakat. To je muslimanska obveza, predvsem tistih, ki to zmorejo, da dajo revežem vsako leto najmanj 2,5 % svojih prihrankov in drugih vrednosti.

4) Saum pomeni post. Med devetim muslimanskim mesecem, ramadanom, muslimani podnevi ne uživajo hrane, niti ne pijejo. Opominja jih, da se dobre stvari v življenju lahko uživajo, vendar ne čezmerno. Prav tako kaže na enakost z reveži. Ramadan je čas za učenje Korana, samodiscipline in za dobrodelnost.

5) Hadž je romanje. Muslimani upajo, da bodo vsaj enkrat v življenju romali v Meko, da bi obiskali Kaabo. To je svetišče, ki naj bi ga zgradila Ibrahim in eden njegovih sinov, Ismail. Prišlo je v pozabo, vendar ga je Mohamed obnovil za čaščenje Alaha. Hadž je v dvanajstem muslimanskem mesecu, ko milijoni romarjev potujejo v Meko. Obiskujejo tudi druge pomembne kraje v bližini.

Nihče ne sme na romanje, če prej ni poskrbel za družino, da ne bi trpela pomanjkanja v njegovi odsotnosti. Revnim, starim, bolnim in nesposobnim ni treba iti na romanje.

Mošeje

Mošeje so namenjene skupni molitvi in so središče skupnosti. Poleg glavnega prostora za molitev so še prostori za umivanje, učenje in poučevanje otrok. Zunaj so pogosto vodnjaki. Ob času, določenem za pet dnevnih molitev, kličejo z minaretov izreke iz sune, pogosto tudi z zvočnikom. To je klicanje k molitvi. Oseba, ki recitira verze, se imenuje muezin. Od vseh odraslih muslimanov se pričakuje, da se ob petkih udeležujejo opoldanskih molitev v mošeji. Ženske sedijo v mošeji ločeno od moških. Smer Meke je v mošeji nakazana z obokano nišo ali okrašeno ploščo na steni. Molitev vodi imam, kar pomeni modrec. Imame imenuje mošeja.

Zvezda in polmesec

Nekatere mošeje imajo na kupoli polmesec ali polmesec in zvezdo. Čeprav polmesec in zvezda nimata verskega pomena, ju povezujejo z islamom: polmesec z islamskim lunarnim koledarjem, zvezdo pa s Koranom in velja za enega izmed Allahovih znakov.

Prazniki

Id al-fitr je praznik ob koncu posta, ramadana. Verniki se udeležujejo posebnih molitev v mošeji in delijo hrano revežem. Uživajo praznične obede, obiskujejo prijatelje in sorodnike, izmenjujejo darila in čestitke. To je čas izkazovanja hvaležnosti za Allahovo milost in za njegovo pomoč med postom. Id al-adha se praznuje pri muslimanih, ki ostanejo doma, medtem ko so drugi na hadžu. Praznujejo ga v spomin na dogodek, ki ga opisuje Koran, v nekoliko drugačnih okoliščinah pa tudi Tora in Stara zaveza. Bog je prosil Ibrahima, naj mu v dokaz poslušnosti žrtvuje svojega ljubljenega sina Ismaila. Prav ko je Ibrahim hotel ubiti Ismaila, je Bog poslal na Ismailovo mesto ovna. Praznik slavi Ibrahimovo vero v Boga in božje usmiljenje.

Džihad

Človekov notranji boj za pošteno življenje se imenuje džihad. Za mnoge muslimane pomeni džihad tudi sveto dolžnost, da s svojim zglednim življenjem spreobračajo v islam. Verujejo, da bi bila svetovna islamska država rešitev za vse težave.

Muslimanska oblačila

Moški in ženske se morajo oblačiti skromno in ne smejo privlačevati nasprotnega spola z razkazovanjem svojega telesa. Ženske naj pokrivajo glavo, roke in noge. Ponekod je nastal za ženske običaj, da imajo v javnosti pokrit tudi obraz, čeprav v islamskih svetih knjigah ni o tem določenih pravil. Vsemu, kar bi ogrožalo družinsko življenje, kot so zunajzakonske zveze, se je treba izogniti. Ženske in moški se ne smejo svobodno sestajati.

Muslimanska prehrana

V islamu mora biti meso halal (dovoljeno), kar pomeni, da je posebej pripravljeno. Med klanjem živali je treba izreči Alahovo ime in kri, ki jo imajo za nečisto, mora odteči. Muslimani ne uživajo svinjine, ker jo imajo za nečisto. Alkohol je prepovedan, ker v pijanosti ljudje pozabljajo na svoje dolžnosti do Alaha, npr. na molitev.

Širjenje islama

Po Mohamedovi smrti so islam širili kalifi (kalif pomeni naslednik). Prvi je bil Mohamedov prijatelj Abu Bakr, četrti pa njegov nečak in zet Ali. Kalifi so se pogosto bojevali za obrambo islama ali za njegovo širjenje. Ljudje v premaganih deželah so smeli obdržati svojo veroizpoved, vendar so morali plačevati posebne davke, ker so bili oproščeni zakata in vojaške službe. Leta 661 se je središče islama preselilo iz Meke v Damask v Siriji in leta 750 iz Damaska v Bagdad v Iraku, kjer je ostalo naslednjih 500 let.

Muslimanska znanost

V muslimanskem svetu so bile približno med letoma 900 in 1200 v razcvetu matematika in naravoslovne vede z meditacijo in astronomijo ter umetnost. V Bagdadu so sezidali "hišo modrosti"; to je bila velika knjižnica, v kateri je hotel kalif zbrati primerke vseh knjig na svetu. Muslimanski učenjaki so prinesli v Evropo mnogo del in misli starih Grkov in Perzijcev. Iz Indije so prevzeli in utrdili rabo decimalnega sistema števil in pomen ničle.

Muslimani v Španiji

V 8. st. so muslimani zasedli velik del Španije in Portugalske ter tam vladali prav do konca 15. st., ko sta obe državi združili svoje sile, da bi jih premagali. V tem času so delovali v Španiji muslimanski, judovski in krščanski znanstveniki. Že v 10. st. je imelo mesto Cordoba 70 knjižnic.

Poznejša islamska cesarstva

V 16. in 17. st. so bila na vrhuncu moči tri islamska cesarstva. Vsa so slovela zaradi sijaja vladarskih palač. Otomansko cesarstvo je trajalo najdlje, od 14. st. prav do leta 1923. Najprej se je razširilo prek mej današnje Turčije. Ob koncu 15. st. so muslimani zasedli večino krščanskega bizantinskega sveta s Konstantinoplom vred, ki so ga preimenovali v Istanbul.

Šeriat

Islamsko versko pravo se imenuje šeriat, kar pomeni jasna, ravna pot. Vira za šeriat sta Koran in suna. To pravo daje izčrpna navodila za osebno življenje in za vodenje države. V državah, ki so trdnjava islamizma t.j. v Savdski Arabiji in Iranu, je le malo razlik med verskim in državnim pravom. Na splošno ima islam stroge prepovedi in kazni za prestopke, ki naj bi bili nevarni družbi. Šeriat zahteva smrtno kazen za prestopok, kot je umor. Muslimani, ki živijo v nemuslimanskih deželah, so pogosto razpeti med potrebo, da se ravnaajo skladno z zakoni in navadami dežele, in željo, da bi živeli po islamu, kot ga narekuje Koran. Npr., šolska športna oblačila, kot so kratke hlače in trikoji, lahko ogrožajo islamske navade oblačenja; izdajanje knjig, ki veljajo za bogokletne (če obravnavajo Alaha brez spoštovanja), se lahko šteje za prestopok.

Sunitski in šiitski islam

Okrog 90 % muslimanov v svetu je sunitov. Suni pomeni "pot, ki jo je pokazal Mohamed". Čeprav ima šiitski islam mnogo manj privrženecv kot sunitski, prevladuje v Iranu, najdemo pa ga tudi v mnogih drugih muslimanskih deželah, npr. v južnem Iraku, Libanonu in Bahrajnu. Glavna razlika med sunitskim in šiitskim islamom je v izročilu šiitov, da ne priznavajo prvih treh kalifov in imajo četrtega, to je Alija, za prvega resničnega Mohamedovega naslednika. Šiitski verski voditelji v Iranu se imenujejo ajatole, kar pomeni "Alahovo znamenje".

Sufizem

Sufijski islam poudarja predvsem osebni odnos do Boga in manj islamske zakone. Sufijsko čaščenje vključuje glasbo, monotono petje in ples. Sufijski plesalci so včasih poznani kot plešoči derviši. Derviš pomeni potujoči berač. Prvi sufiji so bili sveti možje in so živeli brez lastnine.

SIKHIZEM

Privrženci sikhizma se imenujejo sikhi, kar pomeni učenci. To vero je ustanovil Nanak pred približno 500 leti, to je okrog leta 1500. Poznali so ga kot guruja Nanaka. Guru pomeni učitelj. Danes je na svetu približno 12 milijonov sikhov, večinoma v Pandžahu, pokrajini, kjer je nastal sikhizem. Pandžab leži ob glavni poti, po kateri so šli v 15. st. muslimanski osvajalci v Indijo. Je rodovitna poljedelska pokrajina (Pandžab pomeni pet rek) in nekaj osvajalcev se je tam naselilo. V času guruja Nanaka so muslimani in hindujci složno živeli drug z drugim. Muslimanski osvajalci, imenovani moguli, so vladali vsej severozahodni Indiji do 19. st., ko so prevzeli oblast Britanci. Leta 1947, ko se je Indija osamosvojila izpod britanske oblasti, je nastala država Pakistan in tako izpolnila muslimanske zahteve po lastni domovini. Pandžab je bil razdeljen med pretežno hindujsko Indijo in muslimanskim Pakistanom. Sikhi, ki so se znašli v Pakistanu, so morali zapustiti svoje domove in se preseliti v Indijo ali kam drugam.

Guru Nanak

Nanak se je rodil leta 1469 v vasi Talvandi v bližini Lahoreja v Pandžabu. Njegovi starši so bili hindujci, vendar je bil navajen delati in živeti tudi z muslimani. Ko je bil guru Nanak star 30 let, je izginil in mislili so, da je mrtev. Čez nekaj dni se je vrnil in prve besede, ki jih je spregovoril, so bile: "Ni niti hindujcev niti muslimanov, torej komu naj sledim? Sledil bom božji poti." S tem je hotel povedati, da je resnica vere ena sama, ne glede na posameznikovo veroizpoved. Zunanje razlike med verami so v očeh Boga nepomembne. Nanak je preživel vse preostalo življenje kot potujoči učitelj in pogosto je razlagal svoje misli v zgodbah. Vztrajno je romal k hindujskim in muslimanskim svetim krajem in oblačil se je na način, ki ni bil niti hindujski niti muslimanski. Legenda o Nanaku opisuje prepir njegovih privrženecv o njegovi smrti. Hindujci so ga hoteli po svoji šegi upepeliti, muslimani pa so ga želeli pokopati. Ko je prišel čas pogreba, so njegovi privrženci ugotovili, da je truplo izginilo; ostal je le prt, s katerim je bil prekrit.

Enakopravnost

Nanak je poudarjal, da so v božjih očeh vsi enakovredni. Učil je, da je indijski kastni sistem napačen, ker postavlja nekatere skupine ljudi nad druge. Naslednja zgodba izraža Nanakovo mnenje o enakopravnosti. Ko je Nanak obiskal neko vas, je zavrnil povabilo bogatega trgovca in raje obiskal reveža z imenom Lalo. Bogataš je bil jezen. Da bi pojasnil svoje dejanje, je šel Nanak k bogatašu, vzel kos kruha z mize in ga stisnil. Iz njega je prikapljala kri. Potem je stisnil kos kruha, ki ga je prinesel iz Lalove hiše, in priteklo je čisto mleko. Nanak je razložil, da je Lalo pošten, čeprav reven, bogataševo razkošje pa je pridobljeno s trpljenjem izkoriščanih ljudi.

Nanakovi nasledniki

Ko se je Nanaku bližala smrt, je med privrženci izbral svojega naslednika. Sikhovsko vero si je skoraj 200 let nepretrgano predajala veriga gurujev.

Deset gurujev

1. Nanak 1469 - 1539
2. Angad (1504 - 1552) je utemeljil pisavo za pandžabski jezik (gurmukhi).
3. Amar Das 1479 - 1574
4. Ram Das 1534 - 1581, ustanovitelj svetega mesta Amritsarja.
5. Ardžan 1563 - 1606; zgradil je Zlati tempelj v Amritsarju.
6. Har Gobind 1595 - 1645, prvi "bojevniški guru". Vodil je sikhovski upor proti muslimanskim mogulskim vladarjem.
7. Har Rai 1(30 - 1C61
8. Har Krišan 1656 - 1664
9. Tegh Bahadur 1(21 - 1675
10. Gobind Singh 1666 - 1708. Ustanovil je sikhovsko bratovščino, imenovano khalsa.

Khalsa

Posamezni indijski mogulski vladarji so sikhe občasno preganjali. Petega in devetega guruja so zaradi njunega prepričanja usmrtili. Deseti guru Gobind Singh se je odločil ustanoviti khalso (bratovščino). Sestavljala naj bi jo skupina predanih sikhov, pripravljena upreti se zatiranju in braniti svojo vero z mečem, če bi bilo potrebno. Med praznovanjem leta 1699 je Gobind Singh sklical svoje privržence v Anandpur. Prišleki so našli guruja pred velikim šotorom z mečem v roki. Vprašal jih je, kdo bi bil pripravljen umreti za sikhovsko vero. Končno se je javil neki moški in popeljali so ga v šotor. Množica je slišala ostuden udarec in Gobin Singh se je pojavil s krvavim mečem. Kljub grozi, ki je prevzela množico, je to dejanje večkrat ponovil. Ko je v šotor vstopil peti prostovoljec, se je guru znova, pojavil z vsemi petimi možmi ki so bili živi in zdravi. Oblečeni so bili v rumene halje in oklicali so jih za pandž piare, za ljubljenih pet. To so bili prvi člani nove bratovščine.

Obred amrit

Teh pet prostovoljcev so krstili z osladkano vodo, imenovano amrit; pili so jo iz iste posode in z njo so jim tudi poškopili glave. Krstili so tudi guruja, da bi tako pokazali enakovrednost vseh članov khalse. Njihov zgled je navdihnil množico in tisoči sikhov so se dali krstiti in tako postali polnopravni člani khalse. Sikhi obeh spolov se še vedno lahko odločijo za članstvo v bratovščini; če se odločijo, se udeležijo obreda amrit, ki ga vodi pet pomembnih članov skupnosti. Predstavljajo prvotnih ljubljjenih pet. Ko sikhi vstopijo v khalso, si nadenejo novo ime. Moški dobijo ime Singh, kar pomeni lev, ženske prevzamejo ime Kaur, kar pomeni princesa. Prvotni namen novih imen naj bi bila enakost, saj so tako izbrisali še zadnje sledi kast, ki so bile vidne v imenih ljudi.

Pet k-jev

Guru Gobind Singh je uvedel za bratovščino značilno oblačilo.

Vsak del oblačila se začne v pandžabskem jeziku s črko k. Znani so kot pet k-jev. Mnogo sikhov tudi danes, ne glede na to, ali so krščeni, nosi pet k-jev.

Keš - nepostrženi lasje

Kangha - lesen glavnik

Kaçera - bele spodnjice pod oblačilom

Kara - jeklen zapestni obroček

Kirpan - kratek meč

Verovanja

Sikhi verujejo v enega Boga, ki ga častijo s poštenim življenjem in skrbjo za sočloveka. Pri molitvi ne uporabljajo verskih podob, saj bi jih lahko zavedle v praznoverje. Živeti želijo disciplinirano in opravljati dejavnosti, ki koristijo družbi. Ne smejo kaditi in piti alkohola. Verni sikhi začnejo vsako jutro ob zori z umivanjem in premišljevanjem o naukih gurujev.

Pomoč

Pomoč sočloveku, ki se imenuje seua, naj bi zbližala ljudi z Bogom. Poleg praktične pomoči se od sikha pričakuje, da daruje desetino do hodka soljudem. S to socialno službo se ukvarjajo v templjih.

Sveta knjiga

Zadnji guru Gobind Singh se je odločil, da ni nihče vreden njegovega nasledstva, in če bi koga izbral, bi s tem kršil načela enakopravnosti, ki jih je skušal uveljaviti v khalsi. V prihodnosti naj bi vlogo guruja prevzele sikhovske svete knjige, ki naj bi vodile privrženca sikhizma. Sveta knjiga se imenuje Guru Granth Sahib in se prebira z največjim spoštovanjem. Sestoji iz himen, ki so jih napisali guruji, in izražajo sikhovsko vero. Vključeni so tudi hindujski in muslimanski zapisi.

Gurduara

Sikhovski tempelj se imenuje gurduara, kar pomeni "vrata h guruju". Pred vstopom v tempelj si pokrijejo glavo in se sezujejo. Preden vstopijo v molilnico, se umijejo. Vsi sedijo na tleh in le Guru Granth Sahib je dvignjen nad njimi. Čeprav moški in ženske običajno sedijo ločeno, so ženske vedno imeli za enakopravne pri molitvi. Lahko berejo iz svete knjige in vodijo obred. Duhovnikov nimajo. Po zadnji molitvi razdelijo med vernike kara paršad. To je mešanica sladkorja, masla in moke, premešane s kirpanom. Na zunanji strani templjev vihra rumena zastava s simbolom sikhizma. Gurduara je pomembno središče za sikhovsko skupnost in tudi kraj čaščenja. Ima prostore za shode in učilnice, kjer poteka pouk pandžabskega jezika za sikhovske otroke, ki ne živijo v Pandžabu.

Langar

Vsak tempelj ima jedilnico, ki se imenuje langar. Hrano in denar, ki ju prinesejo verniki, porabijo za skupna kosila po obredu. Tempelj priskrbi hrano in prenočišče za vsakogar, ki ju potrebuje.

Praznovanja

Sikhi imajo nekaj praznikov skupnih s hindujci. Divali npr. slavijo kot praznik luči. Sikhi se na ta dan spominjajo guruja Hara Gobinda, ki ga je dal zapreti mogulski vladar, izpuščen pa je bil na divali. Na praznik baisakhi, ki je aprila, slavijo novo leto in obletnico ustanovitve khalse. Na tretji dan izobesijo na drog zunaj templja novo zastavo. Gurpurbi so prazniki, ki slavijo rojstne dneve in smrt gurujev. Dva pomembna gurpurba sta posvečena guruju Nanaku (novembra) in guruju Gobindu Singhu (decembra ali januarja). Gurpurb spremljajo sprevodi in skupni slavnostni obedi. Ker ima sveta knjiga Guru Granth Sahib pomembno vlogo, jo pogosto nosijo po ulicah.

NEKAJ DRUGIH RELIGIJ

Šintoizem

Japonska vera šinto pomeni "pot bogov" in ima danes okrog pet milijonov pripadnikov. Njene korenine segajo najmanj v leto 1000 pr. n. š. Ta religija temelji na verovanju, da obstajajo v naravi nadnaravne sile, npr. v drevesih, vetru, kamnu, živalih in ljudeh, tudi v mrtvih. Te sile ali bogovi se imenujejo kami. Šintoistična svetišča so zgrajena v čudovitem naravnem okolju. Vsako je dom določenega kamija. Stavbe, v katerih se častijo bogovi, se imenujejo svetišča. Notranja dvorana, v kateri naj bi bil kami, je dostopna le svečenikom. Za to religijo je pomembna čistost in verniki si splaknejo usta ter umijejo roke, preden vstopijo v molilnico. Molijo doma in na delovnem mestu. Na posebni polici, imenovani božja polica, darujejo riž in čaj ter molijo, pogosto tudi k družinskim prednikom. Na Japonskem je veliko ljudi, ki so hkrati šintoisti in budisti. Zato ni nič nenavadnega, če je poroka šintoistična, pogreb pa budističen.

Taoizem

Tao (izgovarja se kot dao) pogosto prevajajo kot "pot". Taoistom je to končna resnica ali temeljna duhovna sila vesolja, ki je navzoča v vseh stvareh, vendar je mogočnejša od njih. Cilj taoistov je združitev s "potjo", osvoboditev in uvrstitev med nesmrtni. Tao se nenehno giblje, zato se mora taoist naučiti prilagajanja temu večno spreminjajočemu se toku življenja in prodreti v njegovo skrivnost. Način, kako se naučimo "slediti toku", je meditacija. Z meditacijo in miselnim opazovanjem se naučimo "slediti toku". Običajno velja za ustanovitelja taoizma Lao Ce, ki je živel na Kitajskem v 6. st. pr. n. š. Vendar sodobni znanstveniki menijo, da dejansko ni obstajal niti on niti njegov naslednik Čuang Ce. Čeprav Komunistična partija Kitajske religije uradno ne dovoljuje, je taoizem tam in v drugih deželah Daljnega vzhoda še vedno razširjen, pogosto povezan s konfucianizmom in budizmom ter ima približno pet milijonov privrženecv.

Konfucianizem

Konfucianizem je dobil svoje ime po kitajskem filozofu Konfuciju, ki je živel v 6. st. pr. n. š. Njegovo pravo ime je bilo Kong Fuzi. Konfucij je zahodnjaška različica njegovega imena. Konfucijevi spisi naj bi bili prvotno nasveti kitajskim vladarjem. Konfucij je poudarjal dostojanstvo človeštva in pomembnost, da se ljudje vedejo skladno s svojim položajem v življenju. Menil je, da bi družba lahko postala popolna, če bi si ljudje močno prizadevali za "lepo vedenje". To vključuje uvidevnost do bližnjega, spoštovanje prednikov, prizadevanje za ubranost in uravnoteženost na vseh področjih, izogibanje pretiravanju v čustvih in vedenju. Če bodo ljudje

živeli v miru in ubranosti, bodo našli stik z duhovnimi silami veselja, tudi s silami narave. Včasih pravijo, da konfucianizem ni vera, ker daje več poudarka temu, da je treba postati dober državljani, kot pa duhovnosti. Vendar je Konfucij rekel: "Nebesa so izvor kreposti, ki je v meni." Nebesa je videl kot nekakšno vrhovno bitje. Konfucijevi nasledniki so razvijali njegove nauke, ki so polagoma prevzemali sestavine budizma in taoizma. Danes je konfucianizem razširjen med približno 5 milijoni ljudi na Kitajskem in Daljnem vzhodu.

Džainizem

Najbolj pomembna osebnost v zgodovini džainizma je bil Mahavira, ki je živel v Indiji v 6. st. pr. n. š. Bil je Budov sodobnik in se omenja v budističnih svetih spisih. Džainisti imajo v svojem verovanju marsikaj skupnega s hindujci in budisti. Verujejo v karmo in ponovno rojstvo ter iščejo osvoboditev iz kroga življenja. Pripadniki džainizma iščejo osvoboditev s tem, da izkazujejo največje spoštovanje vsem oblikam življenja in ne škodujejo nobenemu živemu bitju. Džainisti so strogi vegetarijanci in ne uživajo niti korenovk, ker rastlina odmre, če se izpuli koren. Džainizem uči, naj imajo ljudje kolikor mogoče malo lastnine, saj sreča nikoli ne izvira iz materialnih dobrin. Religija zahteva veliko obvladovanja samega sebe in mnogi njeni privrženci so menihi in redovnice. Ljudje, ki se osvobodijo, se imenujejo džaini, to pomeni "tisti, ki premagajo". Po njih se religija tudi imenuje. Džainisti verujejo v individualno dušo, ne pa v neko najvišje bitje. Zanje je veselje brez začetka in konca, torej jim ni treba verovati v stvarnika. Danes je približno tri milijone džainistov, večinoma v zahodni Indiji.

Zaratustrstvo

Zaratustrstvo je utemeljil prerok stare Perzije (zdaj Iran). Imenoval se je Zaratustra ali Zoroaster. Izročilo pravi, da je živel okrog leta 600 pr. n. š., nekateri strokovnjaki pa mislijo, da je bilo to mnogo prej, okrog leta 1500 pr. n. š. Privrženci zaratustrstva so se imenovali parsi, kar je prvotno pomenilo Perzijci. To ime so dobili ob koncu 9. stoletja, ko so mnogi od njih zapustili Perzijo, ker so jih preganjali muslimanski vladarji. Odšli so v Indijo, v okolico Bombaja, kjer še vedno živi večina današnjih 150 000 parsov. Po Zaratustru je bil svet prvotno popoln, pozneje je postal bojišče za spopad med silami dobrega in zla. Bog (Ahura Mazda, imenovan tudi Ormuzd) je izvor vsega dobrega, medtem ko prihaja zlo od uničevalnega duha (Angra Mainju). Ljudje se morajo odločiti med dobrim in zlom. Tisti, ki živijo dobro in preprosto, bodo prišli v nebesa in se združili z Bogom; tisti, ki bodo izbrali zlo, bodo prišli v pekel. Zaratustra je predvideval, da se bo nekoč ta boj končal in svet bo postal ponovno popoln. Čistost je v zaratustrstvu zelo pomembna in izogniti se je treba vsaki obliki razpadanja, kot npr. rje.

Razpad telesa po smrti velja za trenutno zmago zla. Zemlja se ne sme onesnažiti s pokopavanjem mrtvih in tudi upepelitev ni mogoča zaradi svetosti ognja. Mrtve je treba imeti ločene od živih. Zato parsi, če je le mogoče, izpostavijo trupla na "stolpe tišine", da ptice plenilke požrejo meso, medtem ko oni molijo v bližnji stavbi. Kostni pozneje pokopljejo.

Bahaizem

To je nova vera, ki ima svoj začetek v Perziji (zdaj Iran) v 19. st. Mirza Ali Mohamed, ki je bil znan kot "Bab" ("vrata" k resnici), je napovedal, da ga bo nasledil velik prerok. Ta naj bi bil Bahauallah, kar pomeni "božja slava". Živel je od 1817 do 1892. Za bahaiste je zadnji in najpomembnejši v vrsti prerokov, ki vključujejo Adama, Mojzesa, Krišno, Budo, Zaratustra, Kristusa in Mohameda. Bahauallah se je imel za rešenika in je veroval v božjo voljo, da bi s svojimi nasledniki združil človeštvo z uskladitvijo vseh svetovnih ver. Na svetu bi nastalo novo obdobje, ki bi prineslo mir in pravico ter odpravilo verske in rasne predsodke. Najsvetejša knjiga vsebuje Bahauallahove zakone in obravnava vse vidike vedenja v zasebnem in javnem življenju. Bahaistični zakoni zahtevajo obvezno molitev, post in izogibanje alkoholu. Zelo priporočajo poroko. Kadar se tudi danes na konferencah sestanejo bahaisti, ki so iz različnih verskih in kulturnih okolij, razpravljajo o zakonih in zadevah, kot je svetovna enotnost. Bahaisti v Iranu so trpeli zaradi preganjanja muslimanskih vladarjev. Privrženci te vere živijo po vsem svetu in njihovo število je naraslo nad tri milijone. Upravno središče bahaizma je v Haifi v Izraelu, kjer je pokopan Bab. Bahauallah jo je večkrat obiskal, in to je danes romarski kraj.

Rastafarijanstvo

Rastafarijanstvo je nova religija, ki je nastala v tridesetih letih 20. st. Marcus Garvey z Jamajke je prerokoval, da se bo v Afriki pojavil črni mesija. Ko je leta 1930 prišel na prestol v Etiopiji ras (princ) Tafari kot cesar Haile Selassie, so ga pozdravili kot prerokovanega mesijo. Rastafarijanci (na kratko raste) so sprejeli nekaj svetopisemskih nauk, ker je bila Biblija v Etiopiji že uveljavljena. Verujejo, da je Bog prevzel človeško podobo, najprej kot Kristus, potem kot ras Tafari. Usodo vseh črncev v zahodnem svetu primerjajo z Judi, ki so bili v egiptovski in babilonski sužnosti, in verujejo, da ne bodo svobodni, dokler se ne vrnejo v Afriko. Danes tega rastafarijanci ne jemljejo več dobesedno, ampak bolj kot stanje duha. Rastafarijanci skušajo živeti čim bolj povezano z naravo. Po njihovem bi bilo najbolje, če bi lahko sami pridelali dovolj hrane. Mnogi so vegetarijanci, ne kadijo, ne pijejo alkohola in kave. Pogosto pa pridejo navzkriž z zakonom zaradi uporabe indijske konoplje kot mamila. Imajo jo za naravno in koristno rastlino ter jo nekateri kadijo pri obredih. Rastafarijanstvo je najbolj razširjeno na Jamajki, pa tudi v afrokaribskih skupnostih, posebno v

ZDA in Evropi. Mladi so še posebno dovzetni za pozitiven odnos do temnopoltih prebivalcev in za sporočilo o svobodi. Rastafarijancev je prek 100 000.

Krajevne religije

Obstajajo še številne druge vere, ki niso omenjene v tej knjigi. Mnoge so razširjene le na nekaterih območjih in imajo manj privržencev kot druge. Mnoge od njih nimajo svetih knjig in njihova vera se širi z ustnim izročilom iz roda v rod.

Največ teh krajevnih religij je v Severni in Južni Ameriki (med prvotnimi ameriškimi ljudstvi), v Aziji in Avstraliji (med aboriginskimi in maorskimi ljudstvi), arktičnih področjih, kot sta Sibirija in Aljaska, pa tudi v Afriki. Krajevne religije so bile večkrat ogrožene zaradi drugih, večjih skupnosti. Nekatere so bile popolnoma uničene, druge pa so sprejemale tuje verske vplive in se spreminjale. Vendar lahko tudi te krajevne religije vplivajo na večje in na njihovo čaščenje Boga. V Afriki vplivajo krajevne vere na krščanstvo in islam ter obratno.

RELIGIJE PRETEKLOSTI

Mnogo nekdanjih religij danes ne obstaja več. Nekatere so izumrle skupaj z družbami, v katerih so nastale. Nekatere so izginile, ker so ljudje prevzeli drugo vero. Večina znanja o teh religijah izvira iz arheoloških najdb. Čeprav so bile starodavne religije izredno raznolike, so, si bile nekatere vendar tudi podobne. Vse religije npr., ki so omenjene na teh dveh straneh, so častile veliko bogov in boginj. Ti so predstavljali naravo, kot so nebo, voda, rastline in živali. Predstavljali so lahko tudi abstraktne lastnosti, kot sta resnica in lepota, dejavnosti, kot je poljedelstvo, letne čase in kraje. Čeprav so imeli bogove in boginje za nesmrtni, so o njih razmišljali kot o človeških bitjih s skoraj človeškim načinom življenja. S čaščenjem so se jim skušali prikupiti in njihovi jezi izogniti z darovanjem hrane, žrtvovanjem živali in včasih celo ljudi. Nesreče, kot bolezen, poplave in vojne, so imeli za božjo kazen. Mnogo teh izumrlih religij je močno vplivalo na sodobno kulturo in upodabljali so jih v umetnosti in literaturi.

Najstarejše religije

Najstarejše religije ostajajo skrivnost, saj so obstajale pred pisano besedo in zato o njih ni zgodovinskih zapisov. Arheologi so našli predmete, ki naj bi

bili verski in so stari 35 000 let ali celo več. V Evropi so nastali v letih 5000-2000 pr. n. š. spomeniki, ki so narejeni iz velikanskih kamnov, imenovanih megaliti. Postavljanje teh kamnov v pravi položaj je bilo velikansko delo. Nekateri od teh spomenikov so se uporabljali pri verskih obredih. Marsikje je bilo običajno, da so mrtve pokopavali skupaj z različnimi predmeti. Ali naj bi jih uporabljali v posmrtnem življenju?

Mezopotamija

(približno 3500 pr. n. š. - 100 n. š.)

Mezopotamija je zavzemala ozemlje približno v obsegu današnjega Iraka. Njena religija je med najstarejšimi, za katero so znane vse podrobnosti. To pa zato, ker se je pisava razvila najprej v Mezopotamiji, in sicer že okrog leta 3500 pr. n. š., in omogočila zapise o verovanju in navadah. Zgodba o potopu, ki je opisana v judovskem in krščanskem Svetem pismu, naj bi po mnenju nekaterih strokovnjakov nastala v Mezopotamiji več stoletij prej.

Egipčani

(približno 3000 - 30 pr. n. š.)

Egipčani so verovali v srečno posmrtno življenje, ki ga bodo deležni tisti, ki so pošteno živeli. Menili so, da bi človekove tri duše pravilno delovale, če bi preprečili razpad telesa. Zato so v starem Egiptu trupla balzamirali. V prvem stoletju našega štetja se je krščanstvo razširilo v Egipt in prvotna vera je izginila. Leta 641 je muslimanska zasedba spreobrnila deželo v islam, ki je še vedno glavna religija.

Grki

(približno 750-30 pr. n. š.)

Starodavni grški bogovi in boginje naj bi živeli na Olimpu, najvišji gori v Grčiji, kjer naj bi jih spremljale številne ljubezenske dogodivščine. Najpomembnejši grški bog je bil Zevs, ki je vladal nad nebom in gromom. Grki so verovali, da gre človekova duša po smrti v podzemlje, kjer se njena nadaljnja usoda odloči glede na zemeljsko življenje. Krepostne duše so šle na Elizijske poljane, kraj sreče in sonca.

Rimljani

(približno 500 pr. n. š. - 400 n. š.)

Ko so se Rimljani razširili iz Rima, so prišli v stik z ljudmi drugih religij. Često so njihove bogove sprejeli za svoje. Še posebno so usklajali svoje

bogove z grškimi. Jupiter, najpomembnejši rimski bog, je ustrezal Zevsu. Vsi planeti v sončnem sistemu, razen Zemlje, so poimenovani po rimskih bogovih.

Germanse in nordijske religije

(približno 700- 1000)

Preden se je v Evropi razširilo krščanstvo, je bila zelo priljubljena religija germanskih in nordijskih (skandinavskih) ljudstev. Širili so jo Vikingi (severnjaški mornarji). Angleške besede za nekatere dneve v tednu izvirajo iz germanske in nordijske mitologije. Npr.: Tuesday (torek) iz besede Tiw (bog vojne); Wednesday (sreda) iz Woden, ki je bil najpomembnejši bog; Thursday (četrtek) iz Thor, bog groma; Friday (petek) iz Frigg ali Freyja, boginja ljubezni in smrti.

Amerika pred Kolumbom

Pri ljudstvih Srednje in Južne Amerike je obstajalo več religij, preden so jih pokristjanili Španci, ki so tja pošiljali svoje raziskovalce, npr. Krištofa Kolumba konec 15. st.

NEKOMFORMISTIČNE SKUPINE

Večina tu naštetih religij je nastala iz protestantskega nekonformističnega gibanja v krščanstvu. Nekatere imajo na desetine milijonov privrženecv. Le malo od teh skupin se ne šteje za kristjane. Nekaterih od njih pa druge skupine nimajo za kristjane. Besedili v okvirih razložita nekaj splošnih misli, ki oblikujejo verovanje teh različnih skupin.

Baptisti

Baptistična Cerkev je bila ustanovljena v začetku 17. st. v Britaniji in je zdaj ena največjih protestantskih Cerkev, ki ima privrženecv po vsem svetu. Baptisti ne krščujejo dojenčkov in otrok, ker še ne morejo razumeti pomena tega obreda, ampak priznavajo le "krst vernikov", t. j. odraslih. Pri krstu krščenca popolnoma potopijo v vodo. Baptisti poudarjajo pomembnost nauka Biblije in osebno vero v Kristusa.

Krščanski znanstveniki

Krščanski znanstveniki verujejo, da je za krščanstvo bistveno zdravljenje. Stvarni svet je neresničen, le duh in Bog sta resnična. Pravilno duhovno življenje bo premagalo zlo in ozdravilo bolezni; ne jemljejo zdravil in ne dovoljujejo transfuzije krvi. Krščanska znanost je bila ustanovljena v Ameriki okrog leta 1875. Njena ustanoviteljica je Mary Baker Eddy. To ni znanost.

Kristusova Cerkev

Člani Kristusove Cerkve živijo večinoma v ZDA; verujejo v strogo izpolnjevanje Nove zaveze in zavračajo vsa druga izročila in verske nauke. Le malo se razlikujejo od druge, manjše skupine, ki se imenuje Kristusovi učenci.

Drugi prihod

S tem je v Bibliji opisan čas, ko se bo Kristus vrnil na zemljo. Takrat bo poslednja sodba in mrtvi in živi bodo obsojeni za svoja dejanja ter vero in na zemlji bo ustanovljeno božje kraljestvo. Vsi kristjani ne razumejo drugega prihoda enako. Malokdo ga jemlje dobesedno, namreč da bodo morali ljudje po sodbi v nebesa ali pekel. Mnogi verujejo, da bo božje kraljestvo za vse kristjane in celo za vse človeštvo. Nekateri mislijo, da drugi prihod opisuje upanje človeka za boljše duhovno življenje nasploh.

Kongregacionalisti

Vsaka kongregacionalistična Cerkev je neodvisna in se upravlja sama. To pomeni, da je verovanje kongregacionalistov raznoliko. Podobno je presbiterijanskemu verovanju. Kongregacionalizem, ki je bil ustanovljen v 16. st., je priljubljen v ZDA, vzhodni Evropi in Veliki Britaniji.

Gibanje za svetost

V gibanju za svetost je mnogo različnih Cerkev, vendar so vse predane prizadevanju za človekovo popolnost, ki se doseže z izpolnjevanjem krščanskih nauk. To gibanje zavrača materialistične vrednote moderne družbe in poudarja pomembnost duhovnega življenja. Največja skupina v tem gibanju so nazarenci.

Jehovove priče

Jehovove priče verujejo, da bo prav kmalu drugi prihod Kristusa in takrat bo prizaneseno le majhnemu številu zvestih. Njihova dolžnost naj bi bila spreobračanje ljudi, da bi se skesali grehov in se pridružili zvestim. To delajo s pridiganjem od vrat do vrat. Jehovove priče imajo zelo stroga pravila življenja. Ne proslavljajo rojstnih dnevo in praznikov, kot sta božič in velika noč. Ne sprejemajo transfuzije krvi, so pacifisti in se ne ukvarjajo s

politiko. Vsa ta pravila so nastala na temelju njihove razlage Biblije. Priče se nimajo za kristjane in nasprotujejo obstoječim Cerkvam. Sestajajo se v dvorinah, ki jih imenujejo dvorane kraljestva. Gibanje je ustanovil v sedemdesetih letih 19. st. v Ameriki Charles Taze Russell. Jehova je ime za Boga v Stari zavezi.

Luteranci

Luteranska Cerkev temelji na naukih Martina Lutera. Je ena najbolj razširjenih protestantskih Cerkev na svetu in je državna Cerkev v Nemčiji in večini skandinavskih dežel.

Menoniti

Sekta je dobila ime po ustanovitelju Nizozemcu Mennu Simonsu, ki je živel v 16. st. Danes večina menonitov živi v Ameriki in Kanadi. Njihov krst je kot pri baptistih "krst vernikov,"; imajo podobne nazore kot amiši.

Mormoni

Največja mormonska skupina je Kristusova Cerkev svetnikov poslednjih dni. Ustanovljena je bila v Ameriki leta 1830, ko je Joseph Smith izdal Mormonovo knjigo. Rekel je, da jo je napisal starodavni prerok Mormon v Severni Ameriki. Po Mormonovi knjigi so prvotni prebivalci Amerike potomci Hebrejcev in Amerika bo kraj, od koder bo Kristus vladal ob svojem ponovnem prihodu. Mormoni običajno ne veljajo za kristjane. Verujejo, da ima Bog fizično telo in da ljudje lahko postanejo bogovi kakor Jezus. Verjamejo, da je njihova dolžnost spreobračanje, kajti le mormoni bodo rešeni, ko pride dan poslednje sodbe. Zavzemajo se za poroko in velike družine, ne kadijo in ne pijejo alkohola, čaja ter kave.

Binkoštna Cerkev

Gibanje binkoštna Cerkev se je začelo v Ameriki v začetku 20. st. in je danes najhitreje naraščajoča veja krščanstva. Privrženci pripisujejo velik pomen binkoštim in Svetemu Duhu. Verujejo, da je Sveti Duh omogočil apostolom "govoriti v jezikih", t.j. v jezikih drugačnih, od njihovega maternega. Bogočastje je čustveno in spontano ter je odvisno od tega, kako Sveti Duh navdahne vsakega posameznika. Ljudje često "govorijo v jezikih" in pripovedujejo o osebnih doživetjih, ki so jim spremenili življenje. Binkoštniki verujejo v zdravljenje s pomočjo zaupanja: v zdravljenje bolezni z velikim zaupanjem v Svetega Duha. Način bogočastja, ki je v rabi pri binkoštnikih, je vplival na mnoge druge Cerkve. Binkoštniki so včasih poznani kot karizmatiki, posebno v katoliški Cerkvi.

Evangeličani

Ta izraz se običajno nanaša na protestante, ki so doživeli močno čustveno spreobrnitev. Te kristjane opisujejo kot "ponovno rojene", ker jih je spreobrnitev pripeljala v novo duhovno življenje. Beseda evangeličanski prihaja iz istega korena kot evangelist. Evangeličani so zelo goreči v svojih prizadevanjih za spreobračanje. Poudarjajo pomembnost Biblije in osebne vere v Kristusa, ne pa pomembnosti cerkvenih obredov.

Prezbiterijanci

Prezbiterijanstvo je nastalo na podlagi naukov Jeana Kalvina. To je ena najbolj razširjenih protestantskih Cerkev na svetu, posebno v ZDA, na Nizozemskem in Švedskem. Škotska Cerkev je prezbiterijanska.

Kvekerji

Pravo ime za kvekerje je Društvo prijateljev, ki ga je v 17. st. v Veliki Britaniji ustanovil George Fox. Šaljiv vzdevek quaker (trepetavec) je prišel iz Foxovega govora, v katerem je rekel: "Ob besedi Gospod bi morali kar trepetati." Ena glavnih misli kvekerjev je, da ima vsak, "notranjo luč" v duši. Zato kvekerji nimajo duhovnikov in obredov, kot so molitve pri bogoslužju. Bogočastje poteka v glavnem tiho, razen če kdo želi govoriti o svojih občutjih, potem ko ga je navdahnili Sveti Duh. Prostori za bogoslužje se imenujejo hiše sestajanja. Društvo je znano po pacifizmu in dobrodelnosti. Ameriško državo Pensilvanijo je leta 1681 ustanovil William Penn kot poskus kvekerskega načina življenja.

Rešilna vojska

Rešilno vojsko sta ustanovila William in Mary Booth v Angliji leta 1865. Čutila sta, da delavci niso sprejemali obstoječe krščanske Cerkev, ker so bili prerevni in slabo izobraženi. Rešilna vojska pridiga, da se morajo ljudje kesati svojih grehov; ukvarjajo se z dobrodelnostjo, skrbijo za hrano in prenočišče za brezdomce. Dobro so poznani zaradi nasprotovanja pitju alkohola.

Adventisti sedmega dne

Adventist je tisti, ki veruje, da je Kristusov drugi prihod neizbežen. Adventisti sedmega dne verujejo v pomembnost praznovanja sobote, ki naj bi trajala od sončnega zahoda v petek do sončnega zahoda v soboto. Poudarjajo pomen Biblije, ne kadijo in ne pijejo alkohola.

Unitarci

Nekateri unitarci se imajo za kristjane, drugi pa ne. Unitarci verujejo v enost Boga in zavračajo nauk. o Sv. Trojici; ne verjamejo, da je bil Jezus kaj drugega kot človek. Zelo poudarjajo razum in znanost ter se zavzemajo za človekove pravice.

Združena reformirana Cerkev

Združene reformirane Cerkve so lahko zveza različnih "reformiranih Cerkev", ki so nastale zaradi reformacije. V Angliji in Walesu združena reformirana Cerkev sestoji iz kongregacionalistov in prezbitrijancev, ki so se združili leta 1972.

VERSKA REKLA

Na tej strani je nekaj izrekov iz različnih religij. V poševnem tisku pod vsakim reklom so navedeni njihovi avtorji ali svete knjige, iz katerih so vzeta.

Hindujska

Od neresničnega me vodi k resničnemu, iz teme me vodi v luč, iz smrti me vodi v nesmrtnost. *Brihadaranjaka Upanišada*

Kakor človek odloži ponošena oblačila in si nadene druga, nova, tako zapusti duša izrabljena telesa in gre v druga, nova. *Bhagavadgita*

Resnične sreče srca ni mogoče doseči, ne da bi se odpovedali misli na "jaz", in "moj". *Tulsidas*

Plinska luč osvetljuje različne kraje z različno močjo. Toda luči daje življenje plin, ki izhaja iz enega skupnega izvora. Učitelji vseh dežel in vseh časov so le kot svetilke, ki oddajajo luč duha, ki nenehno prihaja iz enega vira, Vsemogočnega Gospoda. *Ramahrišna*

Zemlja lahko vsakemu zadovolji potrebe, ne more pa vsega pohlepa. *Mahatma Gandhi*

Judovska

Za vsako stvar je letni čas in čas za vsako početje pod soncem. *Pridigar*

Jud ali nejud, moški ali ženska, bogataš ali revež: božjo milost bo prejel v skladu s svojimi dejanji. *Talmud*

Česar ne želiš sebi, ne stori svojemu bližnjemu. To je vsa postava. Vse drugo je razlaga. Pojdi in se je nauči. *Rabin Hillel*

Ko je Bog ustvaril prvega človeka, ga je popeljal okrog dreves v raj. Bog mu je rekel: "Glej, kako je moje delo lepo in dragoceno. Vse, kar sem ustvaril, sem ustvaril zate. Misli na to in ne uniči ga, kajti nikogar ne bo, ki bi za teboj popravljaj." *Midraš*

Ne omejuj otroka s svojim znanjem, kajti rojen je bil v drugačen svet. *Talmud*

Budistična

Sam si moraš prizadevati. Veliki iz preteklosti so samo pokazali pot. *Dhamapada*

Dvema skrajnostma se je treba izogibati:

1. predajanju čutnim užitek in

2. predajanju pretiranemu trpljenju *Dhamačakapavatamasutra*

Lahko je videti napake drugih, težko pa svoje lastne. Napake drugih kažemo kot pleve, ki jih raznaša veter, svoje pa skrivamo kot kockar svoje kocke. *Dhamapada*

Če se bojiš, živiš v zmoti. Če znaš pomiriti svojega duha in ga obvladovati v vseh okoliščinah, živiš v resnici. *Bodhidharma*

Menihi, pojdite po svetu za dobro mnogih, za blaginjo mnogih, iz usmiljenja do sveta poučujte dhamo, ki je slavna na začetku, slavna na sredini, slavna na koncu, po obliki in vsebini. *Vinajapitaka*

Krščanska

Kaj namreč človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi? *Evangelij po Marku*

Resnica vas bo osvobodila. *Evangelij po Janezu*

Na začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog. *Evangelij po Janezu*

Blagor miroljubnim, zakaj ti bodo božji otroci. *Evangelij po Mateju*

Napravi vse, kar moreš dobrega, z vsemi možnimi sredstvi, na vse možne načine, ob vsakem možnem času, vsem ljudem, katerim moreš, dokler moreš. *John Wesley*

Če kdo reče: "Ljubim Boga" in sovraži svojega brata, je lažnivec; kajti tisti, ki ne ljubi svojega brata, ki ga je videl, ne more ljubiti Boga, ki ga ni nikoli videl. *Janezovo Prvo pismo*

Za zdaj ostanejo vera, upanje, ljubezen, to troje. Največja od teh pa je ljubezen. *Sv. Pavel*

Muslimanska

Na vsem svetu ni bilo ustvarjeno nič, kar bi bilo podobno ali enako ali nasprotno Bogu. Bog je vzvišen nad kakršnokoli obliko, je celo obvarovan pred njo in osvobojen vsake oblike. *Ibrahim Haki*

Karkoli se dobrega primeri, je od Boga; kar pa se ti zgodi slabega, izhaja iz tebe. *Koran*

Treh stvari ne moreš dobiti nazaj: puščice, izstreljene iz loka, besede, izrečene v naglici, izgubljene priložnosti. *Ali, islamski kalif*

Najbolje, kar uči islam, je: nahraniti lačne, pozdraviti tiste, ki jih poznaš, in tudi tiste, ki jih ne poznaš. *Hadit*

Zaupaj v Boga, toda priveži kamelo. *Sufijska rekla*

Mnogo poti pelje k Bogu; jaz sem si izbral pot glasbe in plesa. *Rumi, sufijski mistik*

Sikhovska

Bog je riba in ribič, voda in mreža, plovec za mreže in vaba v njej. *Guru Nanak*

Blagoslovljen si, ker si rojen kot človek; to je priložnost, ki ti je bila dana, da srečaš svojega Boga. *Adi Granth*

Nihče naj ne bo ponosen na svoj rod. Vedi, da smo vsi iz iste prsti. *Guru Nanak*

Prav kot rastlina ricinus vsrka vonjavo bližnje sandalovine, tako se grešniki rešijo v družbi vernikov. *Adi Granth*

SLOVARČEK

Advent(prihod) Štirje tedni, ko se kristjani pripravljajo na božič in se spominjajo prerokb iz Stare zaveze o prihodu Mesije.

Angeli V judovstvu, krščanstvu in islamu so to nebeška bitja. Često predstavljajo različne vrline, kot so usmiljenje, in delujejo kot božji odposlanci.

Apokalipsa Beseda, ki se uporablja v Bibliji za konec sveta.

Apostoli Dvanajst prvih učencev, ki jih je izbral Jezus, nekatere krščanske veroizpovedi pa štejejo mednje tudi Pavla.

Armagedon V krščanstvu je to kraj, kjer se bo med apokalipso bila poslednja bitka med dobrim in zlom.

Asketi Ljudje, ki razvijajo svojo duhovno rast, s tem da se odpovedujejo običajnemu udobju, npr. redovniki in redovnice.

Božji Nanaša se na Boga ali boga; svet, posvečen.

Cerkev Stavba, ki jo uporabljajo za bogoslužje katoličani, pravoslavci, anglikanci in nekatere druge krščanske skupnosti. Izraz se nanaša tudi na občestvo kristjanov, ki sestavljajo Cerkev.

Cerkven (eklezialen) Nanaša se na krščansko duhovščino in cerkveno organizacijo.

Čaščenje prednikov Religije na Daljnem vzhodu in v Afriki pogosto s posebnimi obredi častijo prednike. Mislijo, da včasih v človekovem življenju predniki posredujejo v dobrem in v slabem.

Čistost Duhovna in/ali fizična neomadeževanost. Preden začnejo verniki moliti, pogosto skušajo doseči čistost s posebnimi ohredi, npr. z umivanjem ali s spovedjo.

Črni kamen Meteorit, ki je postavljen v Kaabi v Meki, in ga muslimani često poljubljajo. Izročilo pravi, da ga je Džibril podaril Ibrahimu.

Doktrina Sistem teorij z določenega področja. Pouk o verskih resnicah.

Druidi Svečeniki keltske religije.

Duhovi Duše mrtvih; sile in bitja v naravi.

Duhovščina Uradniki krščanske Cerkve.

Ekumenizem Gibanje, ki želi združiti vse kristjane po svetu.

Etika Nauk o tem, kako naj se človek vede.

Fatva Odločitev muslimanskega pravnika na temelju določenega islamskega zakona.

Ghat V Indiji so to stopnice, ki vodijo do svete reke. Goreči ghat je kraj na vrhu stopnic, kjer hindujci upepeljujejo umrle.

Guru Verski učitelj, posebno v hinduizmu in sikhizmu.

Himna Verska pesem.

Ikona V pravoslavni Cerkvi je to podoba Jezusa, Marije ali svetnikov, ki je naslikana na les in velja za sveto.

INRI Latinska okrajšava, ki pomeni Jezus iz Nazareta, kralj Judov. Rimljani so jo nabili na križ, na katerem je bil križan Jezus.

Kapela Stranski prostor, namenjen za molitev; stavba za bogoslužje, ki jo uporabljajo nekonformistične skupine kristjanov.

Keltska religija V predrimskih časih je bila to vera Keltov na zahodu britanskega otočja (posebno v Walesu in na Irskem) in v Bretanji v Franciji.

Koptska Cerkev Krščanska smer, ki veruje v enost Boga, ne v Sv. Trojico. V glavnem je znana v Egiptu, a tudi v Etiopiji, Armeniji in Siriji.

Krivoverstvo (herezija) Mnenje ali nauk, ki ni v skladu z uradno priznano religijo.

Mati božja Marija, Jezusova mati.

Milenarizem Pripadniki verujejo, da se bo Kristus vrnil na zemljo in na njej kraljeval tisoč let.

Milost Ljubezen in pomoč, ki jo Bog daje človeštvu v obliki zveličanja, ali pa je samo odgovor na molitev.

Misticizem Iskanje združitve z Bogom ali drugo duhovno silo, npr. s premišljevanjem ali meditacijo.

Mit Pripoved, ki uporablja simbole za razmišljanje o skrivnostih, kot npr. nastanek sveta.

Mnogoboštvo (politeizem) Verovanje v več bogov.

Monoteizem Verovanje v enega Boga.

Moralna Nauk, ki določa, ali je neko dejanje pravilno ali napačno.

Mučenec Oseba, ki so jo ubili ali mučili zaradi njenega verskega prepričanja.

Mufti Muslimanski pravnik.

Mula Spoštovan muslimanski učitelj ali pravnik.

Malik Slika ali kip, ki naj bi imela nadnaravno moč. Včasih nekateri grajajo vernike drugih veroizpovedi, da so "malikovalci", kar naj bi pomenilo, da častijo podobe, namesto da bi verovali v abstraktnega Boga.

Novodobne religije Pred kratkim nastale religije, ki upajo, da bo prišla nova doba in prinesla mir in slovo. Nagibajo se k starodavnim virom kot podlagi za vero; pogosto se zanimajo za okolje, psihoterapijo in človekove sposobnosti.

Obrezovanje Odstranitev prepucija (kožice na dečkovem spolnem udu). Ta obred opravljajo posebno judje in muslimani. Vzrok zanj naj bi bil eden od božjih zakonov.

Odveza V krščanstvu je to božje odpuščanje grehov; odvezo da duhovnik.

Panteizem Nazor, da sta svet in vsa narava božja oziroma sveta.

Pekel Kraj ali stanje trpljenja tistih, ki so grešili.

Privrženec (verniki) Privrženec je oseba, ki je predana svoji veri in vdano izpolnjuje njene nauke.

Pogan Malikovalec.

Posveten Ni verski. Mnoge družbe veljajo za bolj posvetne kot verske (npr. Velika Britanija).

Prerok Tisti, ki naj bi ga izbral Bog, da izpoveduje in razodeva svetu njegovo voljo.

Preseljevanje duš (transmigracija) Posmrtni prehod duše v drugo telo; reinkarnacija, ponovno rojstvo.

Pridigati Širiti versko prepričanje skupaj z moralno.

Pudža Hindujski verski obred, praznik.

Red Skupnost redovnikov ali redovnic, ki živijo po istih verskih pravilih in v strogi pokorščini.

Relikvija Del telesa, oblačila ali lastnine mrtvega svetnika; posoda, v kateri se hranijo ti predmeti, je relikvarij.

Ritual Obred, bogoslužje.

Sadhu Hindujska sveta oseba (običajno moški), ki je zapustila svojo skupnost, da bi postala asket.

Spiritizem Verovanje, da lahko živi vzpostavijo stike z duhovi umrlih, posebno prek posrednikov, ki se imenujejo mediji.

Spoved Obred v katoliški Cerkvi, pri katerem vernik pove svoje grehe duhovniku in jih obžaluje. Duhovnik podeli verniku odvezo in naloži manjšo pokoro.

Sprava V judovstvu in krščanstvu je to sprava ali "soglasje" z Bogom; to naj bi dosegli s pokoro za grehe.

Svetniški sij (avreola) V umetnosti je to svetleči se kolobar, upodobljen nad glavo ali okrog glave Boga ali svetnika.

Sveti obred niti Obred za nekatere hindujske dečke, ko so dovolj stari za verske obrede. Dobijo pletnico iz treh niti, ki jo morajo vedno nositi.

Svetišče Sveta stavba ali kraj.

Šema Judovska verska izjava, ki vsebuje tri odlomke iz Postave (Tore in se začne: "Poslušaj, o Izrael, Gospod je samo eden.", (Šema pomeni v hebrejščini poslušaj.)

Tempelj Stavba, v kateri se opravlja bogočastje.

Teologija Veda o Bogu ali bogovih.

Teologija osvoboditve Teorija, da je kakršnokoli zatiranje (politično, družbeno, ekonomsko) v nasprotju s krščanstvom, saj so ljudje pred božjim obličjem vsi enaki. Izhaja iz Južne Amerike.

Transcendentalna meditacija Oblika meditacije po vzoru hindujske, ki je zelo priljubljena v zahodnih državah. Mnogi z njo poskušajo premagovati duševne in telesne obremenitve.

Transsubstanciacija Verovanje v katoliški Cerkvi, da se kruh in vino pri obhajanju evharistije spremenita tako, da je v njiju navzoč Kristus. Ta sprememba naj bi se zgodila s posredovanjem duhovnika; kako se to zgodi, je skrivnost.

Upepelitev Običaj sežiganja mrtvih, namesto pokopavanja. Nekatere religije imajo upepelitev za bolj skladno z zakoni o čistosti. Svoje mrive upepeljujejo hindujci, budisti in sikhi.

Utelešenje ali učlovečenje (inkarnacija) Stanje, ko Bog ali duša pridobi fizično obliko. Jezus velja za utelešenje krščanskega Boga.

Večnost Neskončen čas, brez začetka in konca; brezčasnost.

Veroizpoved Uradno priznana vera, pogosto izpričana pri verskih obredih.

Vice V katoliškem in pravoslavnem krščanstvu je to kraj ali stanje, kjer se duša umrlega s pokoro za svoje grehe pripravlja na nebesa.

Vikar Duhovnik v anglikanski Cerkvi.

Zakrament Pomemben krščanski obred, kot evharistija in krst.

Zlato obdobje v preteklosti Za avstralske domorodce je to čas, ko naj bi njihovi predniki hodili po svetu in ustvarjali vse, kar je na njem.

Zlo Hudobija, greh; nasprotje od dobrega.

Zveličanje Odrešitev duše pred posledicami grehov. Kristjani verujejo, da jih je Jezus s svojo smrtjo in vstajenjem odrešil njihovih grehov.